

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933:18
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

ÄNDRADE BESTÄMMELSER OM MJÖLK-
AVGIFTERS UPPTAGANDE
OCH ANVÄNDNING

AVGIVET DEN 1 MAJ 1933

AV

1933 ÅRS MJÖLKUTREDNING

S T O C K H O L M

1 9 3 3

Statens offentliga utredningar 1933

Kronologisk förteckning

1. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, m. m. Norstedt. 88 s. **Ju.**
2. Betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. Beckman. 245 s. **Jo.**
3. Skatteutjämningsberedningen 2. 1. De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder. 2. Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige. 3. De svenska kommunalförbunden. Norstedt. vj, 88 s. **Fl.**
4. Skatteutjämningsberedningen. 3. Principbetänkande med förslag till skatteutjämnande åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter. Norstedt. (2), 344 s. **Fl.**
5. Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. Norstedt. 19 s. **E.**
6. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 11. Av J. C. W. Thyrén. Lund, Berling. 297 s. **Ju.**
7. Betänkande med förslag angående varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. Idun. 99 s. **K.**
8. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. Idun. 148 s. **K.**
9. Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. Idun. 24 s. **K.**
10. Förslag med betänkande rörande det akademiska befordringsväsendet och prokanslersinstitutionen. Norstedt. 210 s. **E.**
11. Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. Marcus. 168 s. **Ju.**
12. Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande angående produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. Beckman 251 s. **Jo.**
13. Betänkande angående statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala—Gävle järnväg. Beckman. vj, 42 s. **K.**
14. Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. Marcus. 111 s. **Fl.**
15. Utredning och förslag angående importmonopol på kaffe. Marcus. 50 s. **Fl.**
16. Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. Göteborg, Elander. 58 s. **K.**
17. Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. Marcus. 126 s. **Jo.**
18. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. Marcus. 62 s. **Jo.**

Ann. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933:18
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

ÄNDRADE BESTÄMMELSER OM MJÖLK- AVGIFTERS UPPTAGANDE OCH ANVÄNDNING

ANGIVET DEN 1 MAJ 1933

AV

1933 ÅRS MJÖLKUTREDNING

STOCKHOLM 1933

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet	3
I. Gällande bestämmelser angående mjölkavgifters upptagande och användning	5
II. Riktlinjerna för utredningsarbetet	14
III. Det nuvarande läget å marknaden för mjölk och mejeriprodukter	16
IV. Mjölkgregeringen i praktiken	21
V. Allmänna synpunkter på frågan om mjölkgregeringens ordnande	31
VI. Utredningens förslag	36
VII. Författningsförslag	39
VIII. Uppbörd och förvaltning vid bibehållande av nuvarande system	41
<i>Särskilda yttranden</i>	
av greve R. Wachtmeister och herr C. Bengtsson	42
av herr G. A. Holmberg	45
av " O. Jeppsson	45
av " G. Strindlund	46

Bilagor.

Förslag till förordning om upptagande av viss avgift för åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter	48
<i>Tabeller</i>	
I. Beräkning av mängden saluförd mjölk och grädde inom varje län år 1931	50
II. Av mejerierna försåld konsumtionsmjölk och konsumtionsgrädde inom varje län år 1931	52
III. Beräkning av verkningarna i olika hänseenden av vissa mjölkavgiftssystem	53
Promemoria angående vissa i utlandet vidtagna åtgärder till stöd för mjölkproduktionen	56

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet.

Den 10 mars 1933 har Herr Statsrådet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag, anmodat undertecknade att, i enlighet med i statsrådsprotokollet i ämnet angivna riktlinjer, verkställa utredning och avgiva förslag rörande revision av gällande bestämmelser i avseende å mjölkavgifters upptagande och användning.

Såsom resultat av utredningsarbetet få utredningsmännen, som beslutat att bedriva sitt arbete under namn av 1933 års mjölkutredning, härmed överlämna betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning.

Särskilda yttranden bifogas från följande utredningsmän, nämligen dels Wachtmeister och Bengtsson, dels Holmberg, dels Jeppsson och dels Strindlund.

Härjämte överlämnas en genom försorg av utredningsmännens sekreterare upprättad promemoria angående vissa i utlandet vidtagna åtgärder till stöd för mjölkproduktionen.

Stockholm den 28 april 1933.

KARL LEVINSON

RUTGER WACHTMEISTER

G. A. HOLMBERG

CARL BENGTSSON

OLA JEPSSON

ABEL ANDERSSON

GERH. STRINDLUND

Sigge Lindby

I. Gällande bestämmelser angående mjölkavgifters upptagande och användning.

Utredningen torde böra erinra om huvudgrunderna för den nuvarande mjölkregleringen, som genomförts i enlighet med beslut av 1932 års riksdag (prop. nr 255; sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1; R. skr. nr 354).

De grundläggande bestämmelserna innefattas i förordningen den 30 juni 1932 (nr 325) om upptagande av vissa avgifter för åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter (*mjölkavgiftsförordningen*), som enligt kungörelse den 16 september 1932 (nr 419) trätt i kraft den 20 september 1932.

I 1 § första stycket i denna förordning stadgas, att för åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter skola, där Kungl. Maj:t så förordnar, enligt bestämmelserna i förordningen upptagas vissa avgifter å mjölk och grädde. Jämlikt 1 § andra stycket åligger skyldighet att erlagga avgift enligt Kungl. Maj:ts bestämmande antingen den, som producerar mjölk eller grädde, vara avgift enligt förordningen skall utgå, eller ock mejeri eller mjölkhandlare, som mottager sådan vara; ägande Kungl. Maj:t att från avgiftsskyldighet undantaga de fall, där så med hänsyn till ringa produktion eller andra förhållanden finnes skäligt. Enligt 2 § må avgifter, varom i 1 § sägs, upptagas dels inom hela riket (allmän avgift) och dels inom tillförselområdena till olika konsumtionsorter (lokal avgift). Förordnande om upptagande av allmän eller lokal avgift må icke meddelas, med mindre på visst sätt kvalificerad framställning därom blivit gjord. Beträffande allmän avgift stadgas härutinnan i 3 §, att framställning skall hava blivit gjord av mejerisammanslutning, som representerar minst 60 % av den totala årliga invägda mjölmängden vid rikets samtliga mejerier enligt den senaste tillgängliga officiella mejeristatistiken, samt att framställningen skall hava biträttats av minst $\frac{2}{3}$ av sammanslutningens medlemmar, företrädande sammanlagt minst $\frac{3}{4}$ av den totala årliga invägda mjölmängden vid de till sammanslutningen anslutna mejerierna. I fråga om lokal avgift stadgas i berörda avseende i 7 §, att framställning skall hava blivit gjord av mejerisammanslutning, som representerar minst 70 % av den totala saluförda mjölmängden inom tillförselområdet enligt beräkning, som Kungl. Maj:t finner sig kunna godtaga, samt att framställningen skall hava biträttats av minst $\frac{3}{4}$ av sammanslutningens medlemmar, företrädande sammanlagt minst $\frac{4}{5}$ av den totala årliga invägda mjölmäng-

den vid de till sammanslutningen anslutna mejerierna. Avgift må enligt vad som stadgas i 3 och 7 §§ ej fastställas för längre tid eller till högre belopp än som begärts i den gjorda framställningen. I 4 § stadgas, att allmän avgift skall utgå å inom riket saluförd mjölk samt å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducenten av grädde, smör eller ost för avsalu, och i 8 § stadgas, att lokal avgift skall utgå å sådan inom det ifrågavarande tillförselområdet saluförd mjölk och grädde, som ej är avsedd för beredande av smör eller ost eller annan mejeriprodukt. Bestämmelser angående uppbörden av avgifterna och förvaltningen av influtna avgiftsmedel äro meddelade i 5 och 9 §§. Enligt dessa bestämmelser gäller beträffande såväl allmän som lokal avgift, att avgiften skall uppbäras av mejerisammanslutning, på vars framställning förordnande om avgiftens upptagande blivit meddelat, samt att förvaltningen av de genom avgiften influtna medlen skall omhändervhas av samma mejerisammanslutning. I 6 § stadgas, att medel, vilka inflyta genom upptagande av allmän avgift, skola av den mejerisammanslutning, som förvaltar medlen, enligt av Kungl. Maj:t fastställd plan användas till åtgärder för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden inom riket för mjölk och mejeriprodukter. Beträffande lokal avgift stadgas i samma hänseende i 10 §, att medel, vilka inflyta genom upptagande av sådan avgift, skola av den mejerisammanslutning, som förvaltar medlen, enligt av Kungl. Maj:t fastställd plan användas till utjämnande av skillnaden mellan de priser, som producenterna inom tillförselområdet erhålla för konsumtionsmjölk, och de priser, som de erhålla för mjölk avsedd för beredande av mejeriprodukter. Mejerisammanslutning, som uppburit allmän eller lokal avgift, är enligt 11 § gentemot Kungl. Maj:t redovisningsskyldig för att medlen användas enligt därför av Kungl. Maj:t fastställd plan. Enligt 12 § må förordnande om upptagande av allmän eller lokal avgift, där förhållandena därtill föranleda, av Kungl. Maj:t återkallas. I 13 § meddelas bestämmelser om tillsättandet av en nämnd — benämnd statens mjölk-nämnd — för handläggning av frågor i avseende å tillämpningen av förordningen. Slutligen stadgas i 14 §, att erforderliga föreskrifter beträffande ordningen för allmän eller lokal avgifts fastställande, erläggande och indrivande, så ock närmare bestämmelser i avseende å förordningens tillämpning i övrigt meddelas av Kungl. Maj:t.

Samtidigt med utfärdandet av mjölkavgiftsförordningen tillsattes *statens mjölk-nämnd*. Instruktion för nämnden har fastställts den 16 september 1932 (nr 421).

Den 16 september 1932 har Kungl. Maj:t vidare utfärdat kungörelse (nr 420) med tillämpningsföreskrifter till mjölkavgiftsförordningen (*tillämpningskungörelsen*). I denna hava meddelats bestämmelser angående, bland annat, allmänna grunder för ifrågavarande avgifters utgörande, ordningen för avgifternas fastställande, avgifternas erläggande och indrivande samt kontrollen över avgifternas utgörande och användning. Från tillämpningskungörelsen i vissa avseenden avvikande bestämmelser hava emellertid sedermera utfärdats i samband med förordnandena om lokala avgifters upptagande.

Allmän avgift skall enligt 1 § i tillämpningskungörelsen utgå med visst av Kungl. Maj:t i samband med förordnande om upptagande av dylik avgift fastställt belopp för kilogram avgiftspliktig mjölk. Avgiften kan

enligt samma paragraf bestämmas till olika belopp för olika delar av riket. Allmän avgift skall enligt 10 § för varje kalendermånad erläggas senast före utgången av nästföljande månad; dock äger mejerisammanslutning, som har att uppbära avgiften, att, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes lämpligt, medgiva, att avgiften må inom tid, som sammanslutningen bestämmer, erläggas för längre period än kalendermånad. — Lokal avgift skall enligt 2 § 1 mom. i tillämpningskungörelsen inom tillförseleområde, beträffande vilket förordnande om dylik avgifts upptagande meddelats, utgå med högst vissa av Kungl. Maj:t i samband med förordnandet fastställda belopp för kilogram avgiftspliktig mjölk och grädde. Storleken av de avgiftsbelopp, som skola inom den sålunda fastställda ramen upptagas inom visst tillförseleområde, skall enligt 2 § 2 mom. bestämmas av Kungl. Maj:t för varje kalendermånad efter utgången av samma månad. Avgiftsbeloppen kunna bestämmas olika för olika delar av tillförseleområdet. För avgiftspliktig mjölk och grädde, som härröra från ort utanför tillförseleområdet, skola avgiftsbeloppen sättas lika med de enligt 2 § 1 mom. fastställda beloppen. Beträffande ordningen för fastställande av de lokala avgiftsbeloppen stadgas i 7 §, bland annat, att, då förordnande om upptagande av lokal avgift meddelats, åligger det den mejerisammanslutning, som har att uppbära avgiften, att senast å tionde dagen efter utgången av varje kalendermånad till statens mjölk nämnd ingiva till Kungl. Maj:t ställd framställning om bestämmande jämlikt 2 § 2 mom. av de avgiftsbelopp, vilka skola upptagas å avgiftspliktig mjölk och grädde, som under månaden saluförts inom det ifrågavarande tillförseleområdet. Lokal avgift skall enligt 11 § för varje kalendermånad erläggas inom tid, som mejerisammanslutning, vilken har att uppbära avgiften, bestämmer. — I avseende å såväl allmän som lokal avgift gäller enligt 12 §, att avgiften skall, med användande av särskilt för ändamålet avsett inbetalningskort, till mejerisammanslutning, som har att uppbära avgiften, av avgiftsskyldig inbetalas genom insättning å sammanslutningens postgirokonto. Av avgiftsskyldig, som är ansluten till mejerisammanslutning, vilken har att uppbära allmän eller lokal avgift, må emellertid sammanslutningen enligt 13 §, utan hinder av vad i 12 § stadgas, uppbära avgiften på sätt sammanslutningen finner lämpligt. Enligt 14 § skall avgiftsskyldig därjämte till mejerisammanslutning, som har att uppbära allmän eller lokal avgift, för den tid, avgift skall av honom erläggas, och inom den för avgiftens erläggande gällande tid avlämna på heder och samvete avgiven deklaration rörande de förhållanden, som äro av betydelse för beräkning av avgiften. Å nyssnämnda inbetalningskort skall enligt stadgande i 14 § finnas tryckt formulär till deklaration, och må deklarationsskyldighet fullgöras genom ifyllande därav i samband med avgifts inbetalande.

Skyldighet att erlägga allmän avgift skall enligt 3 § 1 mom. åligga, såvitt fråga är om avgiftspliktig vara som av mjölkproducent levereras till mejeri eller mjölkhandlare, den, som sålunda från mjölkproducenten mottagit varan, samt beträffande annan avgiftspliktig vara mjölkproducenten. Skyldighet att erlägga lokal avgift skall enligt 3 § 2 mom. åligga, såvitt fråga är om avgiftspliktig vara som saluföres genom mejeri eller mjölkhandlare, den, som sålunda saluför varan, samt beträffande annan avgiftspliktig vara mjölkproducenten.

Enligt 4 § må mejerisammanslutning, som har att uppbära allmän eller

lokal avgift, med mjölkproducent, som saluför hela sin produktion av avgiftspliktiga varor annorledes än genom mejeri eller mjölkhandlare, för viss bestämd tid, högst ett år åt gången, träffa överenskommelse om att avgiften skall beräknas enligt viss genomsnittlig myckenhet avgiftspliktig mjölk per ko och månad. Överenskommelsen skall emellertid enligt vad i samma paragraf stadgas för att bli gällande upprättas skriftligen samt, vad angår mjölkproducent som vid tiden för överenskommelsens träffande innehar mer än tio kor, godkännas av statens mjölk nämnd.

Bestämmelser angående ordningen för fastställande, i händelse av tvist mellan vederbörande mejerisammanslutning och avgiftsskyldig, av de myckenheter avgiftspliktiga varor, för vilka avgift skall erläggas, äro meddelade i 15 §. Prövningen av frågan är överlämnad till statens mjölk nämnd, vars beslut emellertid kan överklagas hos Kungl. Maj:t. Försummar avgiftsskyldig att erlägga allmän eller lokal avgift, som skall utgå på grund av ett av statens mjölk nämnd jämlikt 15 § meddelat beslut, må enligt 16 § för avgiftens uttagande utmätning äga rum.

Enligt stadganden i 18 och 19 §§ skall statens mjölk nämnd handhava kontrollen såväl över att allmän eller lokal avgift behörigen utgöres som även över att medel, vilka inflyta genom upptagande av allmän eller lokal avgift, av vederbörande mejerisammanslutning användas enligt av Kungl. Maj:t fastställd plan och i övrigt meddelade föreskrifter. I 18 § stadgas, att det åligger mejerier, mjölkhandlare och mjölkproducenter att ifråga om förhållanden, som äro av betydelse för kontrollen över att allmän eller lokal avgift behörigen utgöres, på anfordran tillhandahålla statens mjölk nämnd eller av denna utsett ombud erforderliga upplysningar ävensom bokföring, där sådan äger rum, jämte därtill hörande handlingar. Mejerisammanslutning, som har att uppbära allmän eller lokal avgift, må enligt stadgande i 20 § icke sammanblanda de influtna medlen med sammanslutningens övriga tillgångar samt skall angående den av sammanslutningen med anlitande av ifrågavarande medel bedrivna verksamheten föra särskilda räkenskaper, vilka med därtill hörande handlingar skola på anfordran tillhandahållas statens mjölk nämnd eller av nämnden utsett ombud.

Genom kungörelse den 14 oktober 1932 (nr 456) har Kungl. Maj:t, på framställning av Svenska mejeriernas riksförening u. p. a., meddelat *förordnande om upptagande av allmän mjölkavgift* för tiden 1 november 1932—30 juni 1933. Avgiften fastställdes i kungörelsen till följande belopp för kilogram mjölk, nämligen 0,1 öre inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt inom Gävleborgs län med undantag av landskapet Gästrikland och 0,2 öre inom övriga delar av riket. För februari—juni 1933 har genom kungörelser den 20 januari 1933 (nr 5) och den 24 mars 1933 (nr 102) förordnats om höjning av avgiften till dubbla beloppet, eller sålunda till 0,2 öre för Norrland utom Gästrikland och till 0,4 öre för riket i övrigt.

I kungörelsen den 14 oktober 1932 har från avgiftsskyldighet undantagits vissa fall, nämligen a) mjölk, som produceras inom något av de i en vid kungörelsen fogad förteckning angivna områden, i den mån mjölken eller därav beredd grädde, smör eller ost saluföres inom samma områden, b) mjölk, som produceras å bruksningsdel, varå regelmässigt ej hålls mer än två kor, i den mån mjölken eller därav hos producenten be-

redd grädde, smör eller ost saluföres annorledes än genom mejeri eller mjölkhandlare, c) mjölk, som av producent försäljes till personer anställda i producentens jordbruk eller i sådan av producenten i samband därmed bedriven rörelse, som är av beskaffenhet att utgöra binäring till jordbruk, eller till personer, som av producenten åtnjuta gratial eller födoråd, allt under förutsättning att producenten har skälig anledning antaga, att mjölken är avsedd till förbrukning i köparens hushåll, samt d) mjölk, som i andra än i c) avsedda fall försäljes till avhämtning direkt hos producenten, därest dylik försäljning under kalendermånaden eller den längre period, som må hava bestämts för avgiftens erläggande, ej utgör mer än i genomsnitt 5 kilogram per dag.

Den 14 oktober 1932 har Kungl. Maj:t, enligt brev till statens mjölk-nämnd, för tiden till och med den 30 juni 1933 fastställt plan för användningen av de genom den allmänna mjölkavgiften inflytande medlen. De allmänna mjölkavgiftsmedlen skola enligt planen användas — förutom till täckande av kostnaderna för uppbörd, förvaltning och kontroll samt för bestridande av vissa kostnader för åtgärder till rationalisering av avsättningsförhållandena för mjölk och mejeriprodukter — till stöd-jande av det inhemska smörpriset. Utgångspunkten för de i planen avsedda prisstödjande åtgärderna är det förhållandet, att de priser, som erhållas för exportsmöret, i huvudsak äro bestämmande även för smörpriserna å den inhemska marknaden. Planen går i enlighet härmed ut på att begränsa exportprisets dominerande inflytande å den inhemska prisbildningen på så sätt, att — sedan till ledning för mejeri-ernas försäljning av smör i parti genom riksföreningens försorg fastställts en notering — riksföreningen genom de influtna avgiftsmedlen skall sät-tas i stånd att till de mejerier, som tillverka smör för export, utbetala vad som erfordras för att dessa mejerier skola bliva i tillfälle att betala sina mjölkleverantörer ett mjölkpris, som motsvarar den satta noteringen. I avsikt att på ett tillfredsställande sätt ordna försäljningen av export-smöret och vissa därmed sammanhängande frågor om smörexportörernas försäljningar å den inhemska marknaden samt för att på en praktisk väg tillföra de mejerier, som tillverka exportsmör, samma betalning för smö-ret, som enligt en sådan notering skulle erhållas av rikets övriga mejerier, hade riksföreningen den 13 och den 16 september 1932 träffat ett avtal med praktiskt taget samtliga firmor i landet, som bedriva regelbunden export av smör (smöravtalet). Å detta avtal bygger planen för avgiftsmedlens an-vändning i väsentliga delar.

Under den tid, som prisutjämningsförfarandet i avseende å export-smöret tillämpas, skall av riksföreningen, enligt föreskrift i punkt 3 av planen, till ledning för mejeriernas försäljning av runmärkt smör i parti å den inhemska marknaden genom en särskild noteringsnämnd veckovis sättas en prisnotering, benämnd »Svensk riksnotering å runmärkt smör», vilken skall avse saltat runmärkt smör av medelkvalitet levererat fritt konsumtionsort i hela dritt-lar. Enligt punkt 4 skall riksföreningen vidare ombesörja att under den tid, som prisutjämningsförfarandet tillämpas, för svensk runmärkt smör veckovis upprättas en särskild exportnotering, som

skall avse det under noteringsveckan i genomsnitt erhållna försäljningspriset fritt ombord exporthamn. Statens mjölk nämnd skall enligt i planen meddelade föreskrifter följa berörda två noteringar samt ingripa, därest anledning till anmärkning uppstår.

Prisutjämningsbidrag å exportsmör skola utgå dels, enligt bestämmelserna i punkt 5 a), då export sker genom riksföreningen, dels, enligt bestämmelserna i punkt 5 b), då export sker genom exportör, som biträtt smöravtalet, och dels, enligt bestämmelserna i punkt 5 c), i sådana till punkt 5 a) och b) icke hänförliga fall, i vilka statens mjölk nämnd på framställning av riksföreningen eller vederbörande exportör prövar prisutjämningsbidrag böra utgå. I det i punkt 5 a) avsedda fall skall prisutjämningsbidrag utbetalas till gäldande av skillnaden mellan, å ena sidan, det exporterade smörets pris enligt »Svensk riksnoteri ng å runmärkt smör» jämte, i förekommande fall, av riksföreningen upprättade prisregleringsskalor samt, å andra sidan, det exporterade smörets pris enligt i punkt 4 avsedda exportnotering, med rätt för riksföreningen att därvid tillika enligt av statens mjölk nämnd fastställda grunder göra sig betäckt för med exportförsäljningen förenade omkostnader. I de i punkt 5 c) avsedda fall skall prisutjämningsbidrag utbetalas enligt samma grunder, som föreskrivits i punkt 5 a), samt med iakttagande i övrigt av bestämmelser, som statens mjölk nämnd må för varje särskilt fall meddela. I de i punkt 5 b) avsedda fall skall prisutjämningsbidrag utbetalas till gäldande, efter det smöravtalet trätt i tillämpning, enligt bestämmelserna i samma avtal av skillnaden mellan den för exportveckan fastställda riksnoteri ng och det av samtliga smörexportörer under exportveckan uppnådda medelnettoexportpriset, beräknat på visst i smöravtalet angivet sätt. Beträffande bestämmandet av sistberörda skillnadsbelopp har genom ett mellan riksföreningen och smörexportörerna den 1 december 1932 avslutat tilläggsavtal till smöravtalet, som av Kungl. Maj:t enligt beslut den 16 december 1932 lämnats utan erinran, överenskommits, att nämnda medelnettoexportpris skall efter därom av riksföreningen i viss ordning lämnat meddelande beräknas antingen å de av samtliga exportörer uppnådda exportförsäljningspriserna för av samtliga exportörer exporterade kvantiteter eller ock å de vid export till en eller flera marknader för sig uppnådda exportförsäljningspriserna för envar till sådan marknad exporterad kvantitet. Såsom villkor för erhållande av prisutjämningsbidrag gäller, enligt föreskrift i punkt 6 av planen, i samtliga de i punkt 5 angivna fallen, att den, till vilken sådant bidrag skall utbetalas, skriftligen förbinder sig att, därest den vara, för vilken bidrag utgått, återinföres och tullfrihet för varan därvid ifrågakommer, till avgiftsmedlen återbetala å varan belöpande bidrag.

Enligt punkt 7 i planen är riksföreningen skyldig, bland annat, att medgiva envar smörexportör, som därom ansöker, att biträda smöravtalet, ävensom att, där till riksföreningen ej anslutet mejeri salubjuder runmärkt smör till föreningen, under viss förutsättning inköpa det sålunda salubjudna smöret och för detsamma erlägga betalning enligt »Svensk riksnoteri ng å runmärkt smör» jämte i förekommande fall de av riksföreningen upprättade prisregleringsskalorna.

Den fastställda planen för de allmänna mjölkavgiftsmedlens användning har sedermera kompletterats genom vissa av Kungl. Maj:t meddelade beslut. Dessa beslut innebära, att bidrag från avgiftsmedlen även skola

utgå för viss tillverkning av torrmjök samt för viss ur riket utförd grädde, ost och kondenserad mjök.

Den 23 december 1932 medgav Kungl. Maj:t sålunda, med anledning av en utav Aktiebolaget Kågeröds mejeri gjord framställning, att nämnda bolag, som för närvarande är den enda tillverkaren av torrmjök i Sverige, må för sin tillverkning av torrmjök, efter anmälan hos riksföreningen, tillsvidare från och med den 23 december 1932 veckovis komma i åtnjutande av bidrag från de allmänna mjölkavgiftsmedlen med samma belopp, som jämlikt bestämmelserna i punkt 5 b) i förenämnda plan skall under tillverkningsveckan utgå vid utförsel ur riket av den mängd smörfett, som ingår i den vid torrmjökstillverkningen använda kvantiteten söt-mjök.

Den 17 februari 1933 förklarade Kungl. Maj:t, att av de allmänna mjölkavgiftsmedlen tillsvidare må åtnjutas bidrag till prisutjämning jämväl å ur riket utförd grädde, ost och kondenserad mjök, dock allenast under förutsättning beträffande ost, att fetthalten i torrsubstansen uppgår till minst 20 %, och beträffande kondenserad mjök, att fetthalten uppgår till för sockrad vara minst 8 % och för osockrad vara minst 7½ %. Prisutjämningsbidrag skall för angivna varor utgå med belopp, motsvarande det genomsnittliga prisutjämningsbidrag, som vid den i punkt 5 b) i förut nämnda plan omförmälda export av smör under leveransveckan betalas för en mot den exporterade kvantiteten grädde, ost eller kondenserad mjök svarande kvantitet smör, därvid

a) i vad angår export av grädde, bidraget skall bestämmas efter gräddens fetthalt i förhållande till smörets fetthalt, under iakttagande av att ett kilogram smör anses innehålla 0·83 kilogram smörfett,

b) i vad angår export av ost, ett kilogram ost skall anses motsvara

vid lägst 45 % fett i torrsubstansen	0·40	kilogram smör
» » 40 % » » »	0·36	» »
» » 30 % » » »	0·24	» »
» » 20 % » » »	0·16	» » ,

c) i vad angår export av kondenserad mjök, ett kilogram sockrad kondenserad mjök skall anses motsvara 0·1 kilogram smör och ett kilogram osockrad kondenserad mjök 0·09 kilogram smör.

Såsom villkor för erhållande av prisutjämningsbidrag vid utförsel av grädde, ost eller kondenserad mjök gäller, bland annat, att produkten styrkes vara av svenskt ursprung samt att den, till vilken prisutjämningsbidrag skall utbetalas, till riksföreningen avlämnar skriftlig förbindelse att, därest den vara, för vilken bidrag utgått, återinföres och tullfrihet för varan därvid ifrågakommer, till avgiftsmedlen återbetala å varan belöpande bidrag.

Förordnande om upptagande av lokal mjölkavgift har meddelats i sju fall, nämligen 1) för Stockholms tillförselområde på framställning av Mellansvenska mejerisammanslutningarnas centralförening u. p. a., till vilken äro anslutna Mjölkecentralen, Lantmännens mjölkförsäljningsförening u. p. a. samt Stockholms läns mejeriförbund, Uppsala läns mejeriförbund, Östergötlands läns mejeriförbund, Södermanlands läns mejeriförbund, Örebro läns mejeriförbund och Västmanlands läns mejeriför-

bund, föreningar u. p. a., 2) för Tjustbygdens tillförselområde på framställning av Tjustbygdens mejerikrets, förening u. p. a., 3) för Kalmar läns södra tillförselområde på framställning av Södra Kalmar läns mejeriförbund, förening u. p. a., 4) för Blekinge läns tillförselområde på framställning av Blekinge mejeriförbund, förening u. p. a., 5) för Skånes tillförselområde på framställning av Sydvästra Skånes mejeriförbund, Sydöstra Skånes mejeriförbund, Nordöstra Skånes mejeriförbund och Nordvästra Skånes mejeriförbund, föreningar u. p. a., 6) för Värmlands mejeriförbunds tillförselområde på framställning av samma förbund, förening u. p. a., samt 7) för Norrbottens läns producentförenings tillförselområde på framställning av föreningen.

Det under 1) avsedda förordnandet meddelades genom kungörelse den 20 januari 1933 (nr 9), de under 2)—4) avsedda förordnandena genom tre särskilda kungörelser den 10 mars 1933 (nr 89, 91 och 93), det under 5) avsedda förordnandet genom kungörelse den 31 mars 1933 (nr 103) samt de under 6) och 7) avsedda förordnandena genom två särskilda kungörelser den 21 april 1933. Av förordnandena gälla det under 1) avsedda för tiden 1 februari—30 juni 1933 de under 2)—5) avsedda förordnandena för tiden 1 april—30 juni 1933 samt de under 6) och 7) avsedda förordnandena för tiden 1 maj—30 juni 1933.

Vid meddelandet av förordnandena har i fråga om avgiftens fastställande, med avvikelser från tillämpningskungörelsens bestämmelser härutinnan, följts i huvudsak samma system, som i tillämpningskungörelsen stadgats beträffande allmän mjölkavgift. Avgiften har nämligen i varje särskilt fall föreskrivits skola utgå med visst i samband med förordnandets meddelande fastställt belopp. Genom särskilda kungörelser har detta belopp för samtliga tillförselområden tillsvidare bestämts till 2 öre räknat per kilogram mjölk. Avgiften har föreskrivits skola för varje kalendermånad erläggas senast före utgången av nästföljande månad. Från skyldighet att erlägga lokal mjölkavgift hava stadgats motsvarande undantag som i fråga om den allmänna mjölkavgiften.

Förordnande om upptagande av lokal mjölkavgift har av statens mjölk-nämnd vidare tillstyrkts för Lidköpings tillförselområde efter framställning av Lidköpingsortens mejeriförening u. p. a. och för Västerbottens läns södra tillförselområde efter framställning av Västerbottens södra mejeriförbund, förening u. p. a.

De lokala mjölkavgiftsmedlen skola enligt de utfärdade kungörelserna om de lokala mjölkavgifternas upptagande av vederbörande föreningar, sedan därmed enligt Kungl. Maj:ts bestämmande gäldats kostnaderna för uppbörden, förvaltningen och kontrollen, användas till genomförande inom de olika tillförselområdena av viss prisutjämning mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk.

Prisutjämningsbidrag skall utgå för mjölk och grädde, som produceras inom tillförselområdet med undantag av från avgiftsskyldighet befriade

delar därav och som under avgiftstiden komma till användning a) för tillverkning av smör, ost eller andra mejeriprodukter vid mejeri eller b) för beredande till avsalu av smör eller ost hos sådan mjölkproducent, av vilken ej skäligen kan påfordras, att han levererar mjölken eller grädden till mejeri. Prisutjämningsbidrag har, med undantag för vissa fall, föreskrivits skola utgå med visst för hela tillförselområdet lika belopp för kilogram mjölk och till mjölk enligt av statens mjölk nämnd bestämda grunder omräknad grädde. Prisutjämningsbidrag skall utbetalas i de under a) upptagna fallen till vederbörande mejeriföretag och i de under b) upptagna fallen till vederbörande mjölkproducent. Den, som önskar komma i åtnjutande av prisutjämningsbidrag, skall för varje kalendermånad senast å tionde dagen i nästföljande månad till föreningen insända ansökan härmed.

Vid meddelandet av förordnandena om de lokala mjölkavgifternas upptagande har Kungl. Maj:t förklarat sig förvänta *dels* att rätt att vinna medlemskap i de till de sökande föreningarna anslutna mejeriföreningarna medges envar jordbrukare inom vederbörande mejeriförenings verksamhetsområde eller att mejeriförening, beträffande vilken sådan rätt ej föreligger, från jordbrukare inom mejeriföreningens verksamhetsområde mottager erbjuden mjölk och grädde på enahanda villkor, som gälla för föreningsmedlemmarna, *dels ock* att de sökande föreningarna eller till dem hörande organisationer i avseende å försäljning till återförsäljare av mjölk och grädde för konsumtion icke tillämpa en sådan prissättning, som förhindrar av omständigheterna motiverad minskning av marginalen mellan parti- och minutpriserna å mjölken och grädden. Statens mjölk nämnd har anbefallts att ägna uppmärksamhet åt dessa förhållanden samt att före den 30 juni 1933 till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för vad nämnden härutinnan inhämtat. Vid förordnandenas meddelande har Kungl. Maj:t dessutom förutsatt, att uppbörden av de lokala mjölkavgifterna samt förvaltningen av avgiftsmedlen komma att ombesörjas av riksföreningen.

Systemet med mjölkavgifter har slutligen kompletterats med en av Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med beslut av innevarande års riksdag (prop. nr 40; bevillningsutskottets utlåtande nr 2; R. skr. nr 15), den 10 februari 1933 utfärdad förordning (nr 29) med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter. Enligt denna förordning föreligger möjlighet till genomförande i en särskild ordning av en *importreglering* av hithörande varor. För tid, varunder allmän avgift jämlikt mjölkavgiftsförordningen upptages, äger Kungl. Maj:t enligt den nu avsedda förordningen, där så finnes erforderligt för vinnande av det med avgiftens upptagande avsedda syftet, förordna, att mjölk och grädde (tulltaxenummer 20—22), smör (tulltaxenummer 23) och ost (tulltaxenummer 24) eller någon av nämnda varor icke må till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t utsedd myndighet lämnar tillstånd till införsel (förordnande om införselmonopol).

II. Riktlinjerna för utredningsarbetet.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 10 mars 1933 av frågan om Utredningens tillkallande anförde chefen för jordbruksdepartementet angående riktlinjerna för utredningsarbetet följande:

»Sedan nu gällande system för reglering av mjölkpriset bringats i tillämpning, torde viss erfarenhet hava vunnits för bedömande av dess verkningar.

Vad därvid först beträffar den allmänna avgiften torde den avsedda förhöjningen av priset på smör och därmed även av priset på mjölk för framställning av mejeriprodukter hava ernåtts. Några mera påtagliga nackdelar av denna avgift torde knappast kunna påvisas, om man undantager den sänkning av konsumtionen av smör, som förorsakades därav att i samband med införande av den allmänna avgiften smörpriset inom landet inom en alltför kort tidrymd höjdes med nära 50 öre per kilogram. Detta förhållande förorsakades emellertid i icke ringa grad av det vid tidpunkten i fråga rådande abnorma läget å smörmarknaden.

Annorlunda ställer sig saken beträffande den lokala avgiften. Ehuru denna i flertalet fall icke tillnärmelsevis kunnat sättas så hög, som vederbörande mejerisammanslutningar ansett erforderligt för vinnande av tillfredsställande utjämning mellan priset å konsumtionsmjölk och priset på mjölk för framställning av mejeriprodukter, har den likväl blivit ytterst betungande för de jordbrukare, som ålagts att erlægga dylik avgift. Redan en lokal avgift av 2 öre per kilogram mjölk torde betyda en utgift av mer än 50 kronor per hektar åker. Härtill kommer, att verkan av den lokala avgiften är högst olika i landets olika delar, varjämte den för åtskilliga trakter saknar all betydelse.

Det är under sådana förhållanden icke underligt, att inom vida kretsar av den jordbrukande befolkningen en stark känsla av missnöje med denna avgift håller på att växa upp. Även om det icke kan förnekas, att den lokala avgiften utgör en kraftig sporre till organisation av mjölkproducenterna, torde det därför kunna sättas i fråga, om icke den inre söndring inom jordbrukarbefolkningen, som denna avgift skapar, kommer att i längden verka nedbrytande för den jordbrukarnas samling till ekonomisk samverkan, som icke minst i nuvarande tid är av nöden.

Den lokala avgiftens tillämpning skapar dessutom åtskilliga olägenheter av teknisk natur. Det är förenat med synnerligen stora svårigheter att på ett ekonomiskt riktigt sätt avgränsa det område, inom vilket avgiften skall få uppbäras. Men sker ej detta, blir följden, att vissa jordbrukare utanför området i fråga, vilka producera mjölk dels för konsumtion och dels för framställning av mejeriprodukter, komma i ett svårare ekonomiskt läge genom tillkomsten i förevarande fall av den lokala avgiften.

Vid uppdragande av gränserna för nyss nämnda områden kan ej heller undgås, att av gammalt bestående ekonomiska förbindelser tvingas att upphöra. Än vidare skulle tillkomsten på en mängd platser i landet av organ för uppbörd av lokala avgifter och för fördelning av de därigenom influtna medlen framtvinga en alltför dyrbar och svårhanterlig kontrollapparat.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att starka skäl tala för att en undersökning nu kommer till stånd rörande möjligheterna att med bibehållande av grundtanken i det nuvarande systemet, nämligen att prisförbättringen å mjölk skall åstadkommas genom mjölkproducenternas egna uppoffringar, genomföra sådana ändringar i systemet, att de med den lokala avgiften förenade olägenheterna i görligaste mån hävas.

Då det är priset på smör, som förorsakat det rådande svåra läget för mjölkproduktionen, ligger det närmast till hands att försöka genomföra en förbättring genom åtgärder, som höja smörpriset i sådan omfattning, att ett något så när tillfredsställande pris å mjölk för framställning av mejeriprodukter kunde ernås utan att smörpriset därigenom skulle kunna ur konsumentsynpunkt anses såsom oskäligt. Givetvis skulle vid en sådan höjning av smörpriset uppstå risk för minskad förbrukning av smör. Denna minskning skulle dock med säkerhet, om prisförhöjningen sker successivt, komma att hålla sig inom så snäva gränser, att möjligheter torde föreligga för placering å exportmarknaderna av överskottet.

En dylik förhöjning av smörpriset torde kunna ernås, om den allmänna avgiften höjes till något mindre än dubbla beloppet av nu gällande allmänna avgift. Om samtidigt, såsom här förutsättes, den lokala avgiften avskaffas, skulle en betydande förenkling av systemet vinnas. En ytterligare förenkling skulle kunna ske, om allmän avgift allenast upptoges å konsumtionsmjölk, varigenom dessutom vunnos, att utjämnningen mellan konsumtionsmjölk och mjölk för framställning av mejeriprodukter bleve fullständigare. I detta fall skulle den erforderliga avgiften komma att hålla sig mellan 1½ och 2 öre per kilogram konsumtionsmjölk. Samma resultat torde kunna ernås på en tredje väg, nämligen genom att, utöver en låg allmän avgift å salumjölk i allmänhet, dessutom uttoges en måttlig utjämningsavgift å konsumtionsmjölk. En allmän avgift av t. ex. 0,2 öre per kilogram för all salumjölk tillsammans med en utjämningsavgift av ungefär 1 öre per kilogram för all konsumtionsmjölk torde vara tillräckligt för vinnande av det avsedda syftet. Detta alternativ är icke i sin tillämpning lika enkelt som de båda andra men erbjuder å andra sidan den fördelen att verka minst ingripande i den enskilde jordbrukarens ekonomi. Utöver nu antydda möjligheter till problemets lösning torde även andra utvägar kunna komma under övervägande.»

Departementschefen anförde tillika, att å Utredningen borde överflyttas det uppdrag, som den 14 oktober 1932 i sammanhang med förordnan-

det om den allmänna mjölkavgiftens upptagande lämnades statens mjölk-nämnd, innefattande verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande frågan, huruvida och på vad sätt, för den händelse allmän mjölkavgift skulle komma att utgå jämväl för tid efter den 30 juni 1933, uppbörden av avgiften och omhänderhavandet av prisutjämningsförfarandet kunde överlämnas åt annan än den, som dreve handel med mjölk eller mejeriprodukter. Vid utförandet av detta uppdrag borde i första hand ägnas uppmärksamhet åt, huru uppbörden kunde anordnas på minst kostsamma sätt, samt i andra hand tagas under övervägande, om uppbörden lämpligen skulle kunna överlämnas till statlig myndighet.

III. Det nuvarande läget å marknaden för mjölk och mejeriprodukter.

Mjölkproduktionen inom landet har i en av jordbruksutredningen framlagd statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge (st. off. utr. 1931: 7) för år 1930 uppskattats till omkring 4½ miljoner ton. Möjligen har sedermera någon nedgång i produktionen ägt rum, men nedgången har i varje fall varit så obetydlig, att den ur marknadssynpunkt saknar nämnvärd betydelse. Den totala årliga *kvantiteten vid mejerier-na invägd mjölk*, däri inberäknad till mjölk omräknad grädde, har något ökats från år 1930 till år 1931,¹ eller från 2 161 678 ton förstnämnda år till 2 165 026 ton sistnämnda år. Beträffande den årliga *kvantiteten salumjölk* har byråchefen Ernst Höijer på anmodan av Utredningen gjort en beräkning på grundval huvudsakligen av 1931 års produktionsförhållanden (tabell I). Med bortseende från den för beredande till avsalu av lantsmör och lantost använda mjölken — beträffande vilken uppenbarligen stora svårigheter möta att ens tillnärmelsevis göra motsvarande beräkning — har byråchefen Höijer uppskattat den årliga *kvantiteten salumjölk* till sammanlagt 2 535 000 ton, därav i mejerierna invägd och sedermera för produktberedning använd mjölk 1 625 000 ton samt för direkt konsumtion saluförd mjölk 910 000 ton.

Produktionen av mejerismör uppgick år 1930 till 54 669 ton. För år 1931 har i mejeristatistiken redovisats en till 53 927 ton minskad produktion. Härtill kommer en icke obetydlig *produktion av lantsmör*, om vars storlek säkra uppgifter dock saknas. Den *totala smörproduktionen* inom landet torde emellertid under nuvarande förhållanden kunna, för år räknat, beräknas till åtminstone 70 000 ton. Av denna produktion måste en betydande del avsättas utomlands.

Produktionen av ost, som vid mejerierna år 1929 utgjorde 28 153 ton,

¹ Mejeristatistiken för år 1932 har ännu icke blivit framlagd.

nedgick vad dem angår år 1930 till 25 358 ton men steg sedan år 1931 till 28 233 ton. Även beträffande ostproduktionen har man att räkna med en icke obetydlig tillverkning utanför mejerierna. I avseende å ostproduktionen föreligger emellertid ett visst jämviktsläge i fråga om produktion och konsumtion inom landet.

I *smörexporten* har under de sista åren en avsevärd nedgång ägt rum. Medan smörexporten år 1929 uppgick till 24 930 ton och år 1930 ytterligare ökades till 26 674 ton, nedgick den sålunda år 1931 till 19 525 ton och sjönk därefter år 1932 till 13 551 ton. För år 1933 synes man, åtminstone att döma av exportsiffrorna för januari, februari och mars, få räkna med ännu längre gående nedpressning av smörexporten. Exportkvantiteten för nämnda månader, som år 1932 uppgick till 3 949 ton, har nämligen för år 1933 sjunkit till 3 522 ton.

Smörpriserna hava under de senaste åren fallit avsevärt. Upplysning om partipriserna kan för den sista tiden hämtas från »Svensk riksnoteri-
ning å runmärkt smör» och för den föregående tiden lämpligen från smör-
prisstatistiken. Smörprisstatistiken, som föres av lantbruksstyrelsen, grundas på veckorapporter till styrelsen från ett antal mejerier rörande partipriset å smör fritt mejeriets järnvägsstation. »Svensk riksnoteri-
ning å runmärkt smör» skall, såsom i första kapitlet nämnts, under den tid, som prisutjämnningen å exportsmöret med anlitande av de allmänna mjölkavgiftsmedlen äger tillämpning, av svenska mejeriernas riksför-
ening till ledning för mejeriernas försäljning av runmärkt smör i parti å den inländska marknaden sättas veckovis. Noteringen avser saltat runmärkt smör av medelkvalitet levererat fritt konsumtionsort eller ex-
porthamn i hela drittlar. Uppgifter angående minuthandelspriserna kun-
na erhållas från socialstyrelsens noteringar av minuthandelspriserna å vissa livsmedel, som äro grundade på prisuppgifter från 49 städer och stadsliknande samhällen.

Smörprisstatistiken utvisar för tiden från och med år 1925 till den all-
männa mjölkregleringens ikraftträdande följande utveckling av smör-
priset per kilogram. Medeltalet för år 1925 utgjorde 336 öre. Ännu år
1928 var årsmedeltalet, efter en viss nedgång under åren 1926 och 1927,
uppe i 305 öre. År 1929 utgjorde årsmedeltalet 292 öre. Årsmedeltalet
föll sedan år 1930 till 232 öre och år 1931 till 200 öre. Medeltalet av smör-
prisstatistiken för tiden den 30 december 1931—den 2 november 1932 ut-
gjorde 177 öre.

Prisutjämnningen å exportsmöret trädde i tillämpning den 4 november
1932 och »Svensk riksnoteri-
ning å runmärkt smör» sattes i enlighet härmed
första gången den 10 november 1932 för veckan 4—10 november 1932. De för
tiden till och med mars 1933 satta riksnoteri-
ningarna framgå av följande
tabell, vari tillika i avrundade örestal upptagits de för varje noterings-
vecka uppnådda *medelnettoexportpriserna*, vilka i huvudsak skulle hava

bestämt även priserna å den inhemska marknaden, om ej någon prisutjämnning å exportsmöret skett:

Noteringsvecka	Svensk riks- notering	Medel- nettoex- portpris	Noteringsvecka	Svensk riks- notering	Medel- nettoex- portpris
	Öre per kilogram			Öre per kilogram	
1932—1933			1933		
$\frac{4}{11} - \frac{10}{11}$	205	190	$\frac{20}{1} - \frac{26}{1}$	170	146
$\frac{11}{11} - \frac{17}{11}$	220	192	$\frac{27}{1} - \frac{2}{2}$	170	140
$\frac{18}{11} - \frac{24}{11}$	220	183	$\frac{3}{2} - \frac{9}{2}$	170	133
$\frac{25}{11} - \frac{1}{12}$	220	176	$\frac{10}{2} - \frac{16}{2}$	170	125
$\frac{2}{12} - \frac{8}{12}$	210	175	$\frac{17}{2} - \frac{23}{2}$	170	130
$\frac{9}{12} - \frac{15}{12}$	200	171	$\frac{24}{2} - \frac{2}{3}$	160	126
$\frac{16}{12} - \frac{22}{12}$	190	162	$\frac{3}{3} - \frac{9}{3}$	160	123
$\frac{23}{12} - \frac{29}{12}$	180	147	$\frac{10}{3} - \frac{16}{3}$	160	124
$\frac{30}{12} - \frac{5}{1}$	160	138	$\frac{17}{3} - \frac{23}{3}$	160	121
$\frac{6}{1} - \frac{12}{1}$	150	126	$\frac{24}{3} - \frac{30}{3}$	160	116
$\frac{13}{1} - \frac{19}{1}$	155	130			

Det stora priset på smör under innevarande år på de exportmarknader, där den svenska överskottsproduktionen måste avsättas, belyses klart av de i tabellen lämnade uppgifterna å uppnådda medelnettoexportpris. Förkrigsnivån är för länge sedan uppnådd och numera underskriden i så hög grad, att priserna snart endast utgöra hälften av dem, som noterades under åren närmast före världskriget.

Socialstyrelsens noteringar av minuthandelspriserna å mejerismör utvisa för tiden från och med år 1925 följande utveckling. Medeltalet år 1925 utgjorde 384 öre. Ännu år 1928 var årsmedeltalet, efter en viss nedgång under åren 1926 och 1927, uppe i 351 öre. Årsmedeltalen hava där-efter uppgått för år 1929 till 339 öre, för år 1930 till 284 öre, för år 1931 till 255 öre och för år 1932 till 235 öre. Månadsmedeltalen för den hittills förflutna delen av år 1933 hava utgjort för januari 217 öre, för februari 219 öre och för mars 209 öre.

Mejeripriserna och minuthandelspriserna å ost hava likaledes fallit avsevärt under de sista åren. I mejeristatistiken för år 1925 upptages årsmedeltalet för helfet ost till 161 öre per kilogram. År 1929 var samma årsmedeltal nere i 144 öre och år 1930 föll årsmedeltalet till 120 öre för att sedan år 1931 stiga något eller till 126 öre. Helfet okryddad ost noterades av socialstyrelsen i minuthandeln för år 1925 till i genomsnitt 266 öre per kilogram. Socialstyrelsens notering visar därefter år från år fallande priser. År 1931 var socialstyrelsens notering nere i 190 öre och sjönk sedan år 1932 till 175 öre, allt räknat i genomsnitt per år och kilogram. Månadsmedeltalen av socialstyrelsens noteringar å helfet okryd-

dad ost för den hittills förflutna delen av år 1933 hava utgjort, räknat per kilogram, för januari 156 öre, för februari 149 öre och för mars 141 öre.

Konsumtionsmjölkpriserna hava däremot, trots smör- och ostprisernas fall, kunnat väsentligen hävdas. Även i fråga om konsumtionsmjölken kan man dock konstatera en viss fallande tendens. En granskning av socialstyrelsens noteringar å oskummad mjölk, i vilka priserna redovisas per liter, ger för de senare åren huvudsakligen följande resultat. — Årsmedeltalet, som år 1925 utgjorde 24 öre, föll år 1926 till 22 öre och år 1927 ytterligare till 21 öre. För åren 1928—1929 steg årsmedeltalet ånyo till 22 öre men sjönk därefter för åren 1930—1931 tillbaka till 21 öre för att sedan för år 1932 falla till 20 öre. För var och en av månaderna januari, februari och mars 1933 har socialstyrelsen noterat ett medeltal av 20 öre. — Under år 1932 inträffade mera avsevärda prisfall i Växjö, där priset från 20 öre under januari—juli föll till 16 öre under de följande månaderna, i Vänersborg, där priset från 20 öre under januari—maj föll till 18 öre under de följande månaderna, i Tidaholm, där priset från 17 öre under januari—februari föll till 14 öre under de följande månaderna, i Söderhamn, där priset från 23 öre under januari—juli föll till 20 öre under augusti—oktober och därefter till 19 öre under november—december, i Sundsvalls stad, där priset föll från 25 öre under januari—september till 20 öre under de följande månaderna, i Sundsvalls sågverksdistrikt, där priset föll från 25 öre under januari—september till 22 öre under oktober, 21 öre under november och 20 öre under december, samt i Vilhelmina, där priset föll från 23 öre under januari—april till 22 öre under maj och 20 öre under de följande månaderna. Noteringen i Umeå föll i februari från 22 öre till 20 öre, som sedan bibehölls, och i Kiruna föll noteringen från 28 öre under januari—september till 27 öre under oktober—december. I samtliga nämnda orter har emellertid det för december 1932 noterade priset bibehållits under januari—mars 1933. — För januari—mars 1933 kunna i förhållande till prisläget år 1932 fallande pris konstateras i Västervik, där priset från 20 öre i december 1932 och samma pris i januari 1933 föll till 18 öre under februari och mars 1933, i Karlskrona, där priset från 22 öre under år 1932 och januari 1933 föll till 18 öre under februari och mars 1933, i Arvika, där priset från 22 öre under februari—december 1932 föll till 21 öre under januari—februari 1933 och ytterligare till 20 öre under mars 1933, i Gävle, där priset från 23 öre under år 1932 och januari 1933 föll till 21 öre under februari—mars 1933, samt i Malmberget och Gällivare, där priset från 27 öre under 1932 och januari—februari 1933 föll till 20 öre under mars 1933. Sistnämnda prisfall uppgives vara beroende på konkurrens med importmjölk från Finland. — Under år 1932 hava emellertid även i några fall, i en för övrigt jämn notering, förekommit vissa enstaka högre pris, nämligen i Visby 22 öre under november och december, i Halmstad 20 öre under januari, i Filipstad 23 öre

under augusti och i Luleå 28 öre under augusti—oktober. Noteringen har eljest såväl under år 1932 som även före och efter detta år varit, i Visby 20 öre, i Halmstad 18 öre, i Filipstad 22 öre och i Luleå 25 öre. För Nyköping, där priset under år 1932 var 20 öre, har under januari 1933 noterats 21 öre men därefter för februari—mars 1933 åter 20 öre. För Södertälje, där priset under 1932 och januari—februari 1933 var 21 öre, har under mars 1933 noterats 22 öre. — För de olika månaderna 1932 på olika sätt varierande priser hava särskilt förekommit i Kristianstad, Malmö, Lund, Landskrona och Hälsingborg samt Jönköping och Borås. De i nämnda orter i december 1932 noterade priserna, vilka voro i Borås 21 öre, i Kristianstad 20 öre, i Jönköping 18 öre och i de övriga städerna 19 öre, hava emellertid bibehållits oförändrade under januari—mars 1933. Även i Göteborg hava priserna under 1932 varierat men stadgat sig under år 1933 till 19 öre. — Under år 1932 samt januari—mars 1933 månadsvis oförändrade priser hava noterats, med 23 öre för Stockholm, Uppsala och Östersund, med 22 öre för Kalmar, Karlstad, Falun, Ludvika och Mora, med 21 öre för Eskilstuna, med 20 öre för Norrköping, Lysekil, Örebro, Avesta och Kramfors, med 19 öre för Linköping, Motala och Västerås, med 18 öre för Värnamo, Ystad och Varberg samt med 16 öre för Lidköping. I själva verket hava noteringarna för nämnda orter, om man bortser från Ystad, där noteringen före år 1932 var lägre, varit oförändrade sedan lång tid tillbaka. En undersökning för tiden från och med år 1927 har givit vid handen, att samma noteringar hela tiden varit satta för Örebro och Mora samt att övriga noteringar varit satta lika sedan november 1927 för Kalmar och Karlstad, sedan januari 1929 för Lysekil, sedan februari 1929 för Falun, sedan april 1929 för Eskilstuna, sedan maj 1929 för Ludvika, sedan juni 1929 för Linköping, Norrköping och Motala, sedan september 1929 för Västerås och Östersund, sedan maj 1930 för Lidköping, sedan oktober 1930 för Värnamo, sedan december 1930 för Varberg, sedan februari 1931 för Stockholm, Uppsala och Kramfors samt sedan juli 1931 för Avesta. — Även andra orter, såsom Södertälje, Karlskrona, Gävle, Sundsvalls stad och sågverksdistrikt samt Malmberget, Gällivare och Kiruna, utvisa, om man bortser från de sista månadernas förut nämnda noteringar, sedan lång tid tillbaka fast bibehållna noteringar.

I förevarande sammanhang torde slutligen böra erinras om det omfattande *organisationsarbete*, som under de senaste åren med verksamt stöd av statsmakterna bedrivits på mejerihanteringens område. Flerstädes ute i landet hava nya mejeriföreningar tillkommit, och mejeriföreningarna hava sammanslutits i större mejerisammanslutningar, omfattande ett eller flera län eller delar av län. På grundvalen av dessa mejerisammanslutningar har bildats en centralorganisation för hela landet, vilken utgöres av förut nämnda Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Med utgående från 1931 års siffror har riksföreningen beräknats representera 817 mejerier med en sammanlagd invägd mjölmängd av 1 608 542 ton.

I riksföreningens händer har, såsom förut nämnts, lagts uppgiften att med anlitande av de allmänna mjölkavgiftsmedlen bland annat genomföra en prisutjämning å exportsmöret till stödjande av smörpriset inom landet. Vissa av de lokala mejerisammanslutningarna hava, på sätt jämväl förut angivits, erhållit bemyndigande att upptaga lokal mjölkavgift för genomförande av en prisutjämning mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk. Organisationsarbetet synes alltjämt fullföljas med stor energi. För åstadkommande av förbättrade produkter och nedbringande av omkostnaderna samt i allmänhet för genomförande av gynnsammare avsättningsförhållanden är detta arbete uppenbarligen av det största värde.

IV. Mjölkgregeringen i praktiken.

Vid bedömandet av den nuvarande *allmänna mjölkavgiften* är i första hand av intresse att fastställa vad densamma enligt hittills föreliggande erfarenhet kan beräknas giva. För de tre första avgiftsmånaderna (november—december 1932 och januari 1933), då avgiften var bestämd till 0₁ öre per kilogram mjölk i Norrland utom Gästrikland och 0₂ öre per kilogram mjölk i riket i övrigt, har till riksföreningen influtit sammanlagt omkring 1 180 000 kronor, motsvarande per månad i runt tal 390 000 kronor. Den därefter till dubbla beloppet förhöjda avgiften borde med hänsyn till angivna uppbördsbelopp kunna beräknas giva omkring 780 000 kronor i månaden, eller 9 360 000 kronor för helt år. Med hänsyn till att det sistnämnda beloppet motsvarar en årlig avgiftspliktig mjölmängd av ungefärligen 2 400 000 ton synas skäl kunna tala för att betrakta detsamma som ett minimibelopp. För februari 1933, då den förhöjda avgiften trädde i tillämpning, beräknas dock inom riksföreningen, att ett något mindre belopp skall komma att inflyta. Viss del av februariuppbörden är ännu icke verkställd.

Med de allmänna avgiftsmedlen skola emellertid bestridas vissa kostnader, som äro förenade med mjölkgregeringen. Omkostnaderna för den del av riksföreningens verksamhet, som skall bekostas med avgiftsmedlen, hava — om man bortser från utgifterna för anskaffande av kontorsinventarier samt utgifterna för propaganda och dylikt — för tiden till och med februari 1933, eller till och med den fjärde avgiftsmånaden, (med inberäknande av vissa planläggningskostnader) uppgått till sammanlagt i avrundat tal 116 000 kronor, motsvarande ett månadsbelopp av 29 000 kronor. Med hänsyn särskilt till att några kontrollkostnader ej falla på denna tid torde man böra räkna med att de löpande kostnaderna för riksföreningens förvaltningsapparat för den allmänna mjölkavgiften vid nuvarande system komma att uppgå till åtminstone 30 000 kronor i månaden eller 360 000 kronor för helt år. Kungl. Maj:t har också i planen för

de allmänna mjölkavgiftsmedlens användning för tiden till och med den 30 juni 1933, eller för åtta avgiftsmånader, för avgiftens upptagande och avgiftsmedlens förvaltning (inklusive vissa planläggningskostnader) ställt till riksföreningens förfogande ett belopp av 240 000 kronor, eller alltså räknat per avgiftsmånad ett belopp av 30 000 kronor. Utöver nu berörda kostnader skola med de allmänna mjölkavgiftsmedlen även bestridas dels kostnaderna för uppehållande av statens mjölk nämnds verksamhet, vilka med hänsyn till nämndens kontrolluppgifter försiktigtvis synas böra beräknas till 6 000 kronor per månad, dels ock kostnaderna för organisationsarbete, propaganda och dylikt, vilka torde kunna sättas till 12 500 kronor per månad. För sistnämnda ändamål har nämligen Kungl. Maj:t i planen för avgiftsmedlens användning för de åtta avgiftsmånaderna anvisat 100 000 kronor, eller räknat per månad 12 500 kronor. De sammanlagda kostnader, som enligt hittills givna bestämmelser skola bestridas av avgiftsmedlen, skulle sålunda kunna beräknas till i genomsnitt 48 500 kronor i månaden, eller till 582 000 kronor för år.

För prisutjämning å mejeriprodukter skulle av de förut beräknade årliga avgiftsmedlen, 9 360 000 kronor, efter avräknande av sistnämnda kostnadsbelopp återstå 8 778 000 kronor, eller för månad ett belopp av 731 500 kronor. Förutsätter man, att de för prisutjämning tillgängliga medlen i sin helhet användas för stödjande av smörpriset — övriga mejeriprodukter kräva förhållandevis obetydliga belopp — skulle det för ändamålet disponibla beloppet vid en årsexport av 15 000 ton smör räcka till ett prisutjämningsbidrag av något mer än 58½ öre per kilogram exporterat smör. Vid ett medelnettoexportpris av 120 öre per kilogram skulle sålunda mejeriernas partipris å smör vid försäljning inom landet kunna bringas upp i 178½ öre per kilogram. Verkningarna av den verkställda förhöjningen av den allmänna mjölkavgiften hava emellertid ännu icke till fullo gjort sig gällande. De influtna avgiftsmedlen hava dessutom delvis måst användas för amortering och förräntning av ett lån, som riksföreningen upptagit för att omedelbart i november 1932, innan några avgifter ännu influtit, kunna igångsätta den allmänna mjölkregleringen. Härav förklaras, att smörnoteringen för närvarande ligger lägre än ovan angivits.

Under tiden till och med den 30 mars 1933 har riksföreningen för prisutjämning utbetalat i avrundade tal för smör 1 806 000 kronor, för ost 31 000 kronor och för torrmjök 3 000 kronor, eller sammanlagt 1 840 000 kronor. För grädde och kondenserad mjök hava under angivna tid några prisutjämningsbidrag icke blivit utbetalade. Att prisutjämningsbidragen å exportsmörret verksamt bidragit till stödjandet av det inhemska smörpriset framgår av de i tredje kapitlet lämnade uppgifterna å »Svensk riksnötering å runmärkt smör» och uppnådda medelnettoexportpris under den tid riksnöteringen blivit satt. Det genom prisutjämnningen å exportsmörret åstadkomna smörpriset inom landet har otvivelaktigt indirekt även verkat prisstödjande för övriga mejeriprodukter och för kon-

sumtionsmjölken. Genom utbetalandet av bidrag för ost och torrmjolk har dessutom produktionen av dessa varor erhållit ett direkt stöd. Ändamålet med den allmänna mjölkavgiften har såtillvida blivit fyllt.

Beträffande belastningen för den enskilde jordbrukaren av de allmänna mjölkavgifter, som hittills utgått, har byråchefen Ernst Höijer på anmodan av Utredningen verkställt en beräkning för vissa olika jordbruk dels vid en låg mjölkavkastning (nedan upptaget såsom A-fallet) och dels vid den högre mjölkavkastning, som förekommer vid till kontrollförening anslutna besättningar (nedan upptaget såsom B-fallet). Enligt denna beräkning skulle belastningen av en allmän mjölkavgift av 0.4 öre per kilogram för helt år kunna antagas uppgå för en gård å Skåneslätten om 20 hektar åker i A-fallet till 10.93 kronor per ko och 4.92 kronor per hektar samt i B-fallet till 14.53 kronor per ko och 6.54 kronor per hektar, för en gård å Skåneslätten om 50 hektar åker i A-fallet till 11.04 kronor per ko och 3.31 kronor per hektar samt i B-fallet till 14.64 kronor per ko och 4.39 kronor per hektar, för en gård i Mälarbygden om 20 hektar åker i A-fallet till 7.52 kronor per ko och 3.76 kronor per hektar samt i B-fallet till 11.12 kronor per ko och 5.56 kronor per hektar samt för en gård i Mälarbygden om 50 hektar åker i A-fallet till 7.65 kronor per ko och 2.60 kronor per hektar samt i B-fallet till 11.25 kronor per ko och 3.82 kronor per hektar. Vad angår Norrlands kustland har byråchefen Höijer beräknat belastningen av en allmän mjölkavgift av 0.2 öre per kilogram för helt år uppgå för en gård om 5 hektar i A-fallet till 1.60 kronor per ko och per hektar samt i B-fallet till 3.00 kronor per ko och per hektar samt för en gård om 10 hektar i A-fallet till 1.80 kronor per ko och 1.26 kronor per hektar samt i B-fallet till 3.20 kronor per ko och 2.24 kronor per hektar. Givetvis vidlådas de sålunda gjorda beräkningarna av stor osäkerhet och kan belastningen för särskilda fall ställa sig mycket annorlunda.

För uttagandet av den allmänna mjölkavgiften har riksföreningen i enlighet med föreskrift i 9 § av tillämpningskungörelsen upprättat ett register över de avgiftsskyldiga. Såvitt angår den i riksföreningen organiserade mjölkproduktionen har detta register upprättats på grundval av uppgifter, som riksföreningen själv direkt införskaffat. Beträffande övriga avgiftsskyldiga utfärdade Kungl. Maj:t den 21 oktober 1932 en kungörelse (nr 474) angående vissa uppgifter för uppläggande av register över dem, som hava att erlægga allmän mjölkavgift, m. m. Dessa uppgifter, som enligt kungörelsen skulle upptagas genom magistrater, stadsstyrelser och landsfiskaler, skulle insändas till riksföreningen senast den 25 november 1932 men inkommo i ett flertal fall till riksföreningen avsevärt senare. Registret har därför först under den senaste tiden kunnat färdigställas och någon mera ingående kontroll av registrets fullständighet har ännu ej hunnit verkställas. Redan i sitt nuvarande skick uppstår emellertid registret ett avsevärt antal avgiftsskyldiga. Antalet i registret införda organiserade mejerier, däri inbegripet organiserade mjölk-

handlare, utgör något över 500. Denna siffra motsvarar antalet organiserade avgiftsenheter. Varje sådan avgiftsenhet representerar i vissa fall ett större antal mejerier, som genom avgiftsenheten fullgöra sin skyldighet att erlägga allmän mjölkavgift. Sålunda representerar enbart Mjölkcentralen i Stockholm, vilken i registret införts såsom en enhet, över 170 mejerier. Sammanlagt representera de såsom avgiftsenheter registrerade organiserade mejerierna över 300 undermejerier. Antalet registrerade men i riksföreningen icke organiserade mejerier överstiger något 800, och antalet i registret upptagna på angivet sätt icke organiserade mjölkhandlare uppgår till nära 950. Härtill komma slutligen de i registret direkt registrerade jordbrukare, som antingen försälja mjölk direkt till konsument eller bereda smör eller ost för avsalu. Antalet sålunda registrerade jordbrukare överstiger 70 000. För jämförelse må nämnas, att antalet leverantörer till mejerier, som äro anslutna till riksföreningen, beräknas uppgå till i det närmaste 100 000.

För månaderna november och december 1932 samt januari 1933 utgjorde den deklarerade avgiftspliktiga mjölmängden för mejerierna (inklusive de mjölkhandlare, som även förfoga över mejeri) 521 846 ton, för de i riksföreningen icke organiserade mjölkhandlarna (som ej förfoga över mejeri) 16 870 ton samt för de särskilt registrerade jordbrukarna 61 426 ton. Av den under nämnda månader deklarerade totala saluförda mjölmängden, eller 600 142 ton, representerade sålunda de särskilt registrerade jordbrukarna med 61 426 ton sammanlagt något mer än 10 %. Å var och en av dessa jordbrukare kom, räknat per månad, en kvantitet avgiftspliktig mjölk av genomsnittligt 280 kilogram, motsvarande vid en allmän mjölkavgift av 0.2 öre per kilogram ett månatligt avgiftsbelopp av 56 öre och vid en allmän mjölkavgift av 0.4 öre per kilogram ett månatligt avgiftsbelopp av 112 öre. Den av de särskilt registrerade jordbrukarna deklarerade mjölmängden fördelar sig ungefärligen med 40 % på mjölk, som försålts till konsumtion, och med 60 % på mjölk, som kommit till användning för beredande av grädde, smör eller ost för avsalu.

Sedan avgiftsregistret blivit upplagt och i möjligaste mån fullständigt, synes uppbörden under förutsättning av lojalitet från de avgiftsskyldigas sida kunna försiggå utan svårighet. Redan den av de särskilt registrerade jordbrukarna deklarerade avgiftspliktiga mjölmängden, vilken tydligen är hållen i underkant, visar emellertid hän på, att avgiftens utkrävande enligt de meddelade bestämmelserna ej minst härutinnan fordrar en verksam kontroll. Denna är avsedd att i första hand utövas av riksföreningen med anlitan av lokala organ. Härutöver åligger det statens mjölnämnd att vaka över avgiftens behöriga utgörande. För detta ändamål har mjölnämnden tillsatt *dels* en särskild granskningsman med uppgift att följa riksföreningens verksamhet *dels* ock ett antal reseombud med befogenhet att taga del av mejeriernas, mjölkhandlares och mjölkproducenters bokföring jämte därtill hörande handlingar.

Skulle vidtagna kontrollåtgärder visa, att avgiftspliktiga underlåtit att vederbörligen deklarerat avgiftspliktig mjölk, måste, om kontrollen skall fylla sin uppgift, anordningar vidtagas för indrivande av resterande avgiftsbelopp. Tillämpningskungörelsen stadgar för indrivningens verkställande en ordning, som, för den händelse indrivningsåtgärder i större omfattning skulle behöva vidtagas, måste medföra ett synnerligen avsevärt arbete framför allt för statens mjölk nämnd men även för länsstyrelserna och för Kungl. Maj:t, där talan mot mjölk nämndens beslut får fullföljas. För belysning av det antal indrivningsärenden, varom det med de nuvarande anordningarna kan bli fråga, må nämnas, att de inom Stockholms tillförselområde registrerade avgiftsskyldiga jordbrukarna utgöra sammanlagt omkring 15 000, men att endast omkring 12 500 erlagt allmän mjölkavgift. Även om i detta fall för en del av de övriga registrerade jordbrukarna någon avgiftsplikt ej skulle hava uppkommit och även om inom andra områden förhållandet mellan registrerade jordbrukare och inkomna deklARATIONER i allmänhet varit bättre, är det uppenbart, att indrivningsapparaten mot tredskande enskilda jordbrukare måste verka i hög grad tyngande på den allmänna mjölkavgiften.

Förordnanden om upptagande av *lokala mjölkavgifter* hava, såsom i första kapitlet närmare angivits, meddelats för vissa områden. Inom ett av dessa områden, nämligen Stockholms tillförselområde, har den lokala mjölkregleringen varit i kraft sedan den 1 februari 1933. Vid uppbörden inom Stockholmsområdet för februari har redovisats en avgiftspliktig konsumtionsmjölmängd av 23,295 ton. Ansökningar om prisutjämningsbidrag hava blivit godkända i fråga om en produktmjölmängd av 32,259 ton. Mejerier och mjölkhandlare, som begärt prisutjämningsbidrag, hava redovisat en konsumtionsmjölmängd av 18,776 ton och en produktmjölmängd av 32,223 ton. Producenter, som begärt och även erhållit prisutjämningsbidrag, hava redovisat en konsumtionsmjölmängd av 12 ton och en produktmjölmängd av 36 ton. Mejerier och mjölkhandlare, som icke begärt prisutjämningsbidrag, hava deklarerat en konsumtionsmjölmängd av 3,218 ton, och producenter, som icke begärt prisutjämningsbidrag, hava deklarerat en konsumtionsmjölmängd av 1,289 ton. Mot de redovisade konsumtionsmjölmängderna svarar ett avgiftsbelopp av 465,900 kronor. Av detta belopp falla 375,500 kronor å mejerier och mjölkhandlare, som bedrivit produktberedning, 64,400 kronor å övriga mejerier och mjölkhandlare, 230 kronor å producenter av lantsmör och lantost samt 25,770 kronor å producenter, som endast uppgivit konsumtionsmjölkförsäljning. Prisutjämnningen är ännu icke slutligt verkställd men beräknas skola giva per kilogram produktmjölk omkring 1½ öre i Östergötland och Närke (där prisutjämningsbidrag utgår med 80 %) samt något över 1½ öre i Stockholmsområdet i övrigt.

Den lokala mjölkregleringens förutsättningar och möjligheter hava vi-

dare blivit i vissa avseenden klarare än tidigare belysta i sammanhang med handläggningen av ärenden angående begärda förordnanden om lokal mjölkavgift.

Det spörsmål, som vid prövningen av de gjorda ansökningarna om upptagande av lokal avgift först måst upptagas till behandling, har gällt det område, för vilket förordnande lämpligen bör meddelas. Mjölkavgiftsförordningen stadgar härutinnan, att lokala avgifter skola upptagas »inom tillförselområdena till olika konsumtionsorter». Såsom tillförselområde till viss konsumtionsort torde närmast vara att betrakta det område, varifrån tillförsel av konsumtionsmjölk hittills regelmässigt ägt rum. Med hänsyn till att den lokala mjölkregleringen skall tjäna syftet att förebygga en ödeläggande konkurrens å konsumtionsmjölkmarknaden genom att åstadkomma en prisutjämning mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk kan emellertid tillförselområdet ej bestämmas för snävt. Även från konsumtionsorten avlägset boende mjölkproducenter måste enligt den princip, på vilken den lokala mjölkregleringen bygger, för sin produktmjölk erhålla del av de å konsumtionsmjölken upptagna avgifterna, om de skola avstå från att kasta in sin mjölk på konsumtionsmjölkmarknaden och därigenom nedpressa priserna å densamma. Särskilt motortrafikens nuvarande utveckling medför emellertid härvid, att den rayon, med vilken man ur denna synpunkt måste räkna, blir synnerligen svårbestämbar och att följaktligen gränsdragningen i många fall blir godtycklig.

I sammanhang med hittills meddelade förordnanden om upptagande av lokal mjölkavgift har Kungl. Maj:t också anbefallt statens mjölk-nämnd att ägna uppmärksamhet åt frågan, huruvida smärre jämkningar böra ske av gränserna för de fastställda tillförselområdena, särskilt med hänsyn till att mejeri, som är beläget inom ifrågavarande tillförselområde, befinnes hittills hava regelmässigt från producenter utanför det-samma mottagit mjölk eller grädde för tillverkning av smör, ost eller andra mejeriprodukter, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med de framställningar och förslag, som kunna härav föranledas. Det förhållande, som i Kungl. Maj:ts beslut direkt berörts, avser mejeriernas delaktighet i de lokala prisutjämningsmedlen. Om exempelvis inom visst fastställt tillförselområde i närheten av gränsen finnas två mejerier, av vilka det ena erhåller mjölk för produktberedning från tillförselområdet och det andra får sin mjölk levererad från ort utanför tillförselområdet, måste det ur flera synpunkter anses otillfredsställande, att allenast det första mejeriet skall erhålla lokalt prisutjämningsbidrag å produktmjölken. Detta blir emellertid fallet på grund av bestämmelsen i mjölkavgiftsförordningen, att de lokala mjölkavgiftsmedlen skola användas till utjämnande av skillnaden mellan de priser, som »producenterna inom tillförselområdet» erhålla för konsumtionsmjölk, och de priser, som »de» erhålla för produktmjölk. Möter ett tillförselområde vid sin gräns ett an-

nat tillförselområde, kan ett liknande förhållande uppkomma, även om samma lokala avgift upptages inom de båda områdena, därest det lokala prisutjämningsbidraget inom dessa områden till följd av olika proportion mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken är olika stort.

Skulle man för undgående av dessa svårigheter medgiva, att prisutjämningsbidrag finge utbetalas även till produktmjölk, som härrör från ort utanför tillförselområdet, riskerar man i stället lätt en ur sakliga synpunkter icke motiverad tillströmning av produktmjölk till områden med högt prisutjämningsbidrag. Man bryter dessutom mot principen, att det blott är mjölkproducenterna inom tillförselområdet, som genom erhållande av prisutjämningsbidrag å produktmjölken skola förmås att avstå från en pristryckande konkurrens å konsumtionsmjölkmarknaden i den konsumtionsort, kring vilket tillförselområdet är utlagt.

Missförhållanden motsvarande dem, som på sätt nu anförts kunna uppstå i fråga om tilldelning av lokalt prisutjämningsbidrag, kunna emellertid även uppkomma beträffande den lokala avgiftens erläggande. Utanför tillförselområdet men nära gränsen till detsamma äro exempelvis två nära varandra liggande gårdar belägna inom en från lokal avgift fri trakt. Av dessa gårdar har den ena av gammalt levererat konsumtionsmjölk till ort inom tillförselområdet och den andra salufört konsumtionsmjölk till ort utanför tillförselområdet. Den förstnämnda gården får nu för konsumtionsmjölken erlägga lokal avgift utan att erhålla något till godo genom prisutjämnning å produktmjölken, medan den senare gården ej behöver utgiva någon sådan avgift. Förhållandena ställa sig väsentligt likartade, även om man antar, att ifrågavarande gårdar äro belägna i trakt, där lokal avgift upptages, förutsatt att den lokala avgiften i trakten upptages med ett annat belopp än inom det förut nämnda tillförselområdet. Går i det sistnämnda fallet produktmjölken från de båda gårdarna samma väg som konsumtionsmjölken, kan det även hända, att gårdarna i enlighet med vad förut angivits erhålla lokalt prisutjämningsbidrag enligt olika grunder.

Vad som särskilt vållar svårigheter vid tillförselområdenas bestämmande är den omständigheten, att man som regel för varje särskilt tillförselområde måste räkna med flera konsumtionsorter. Läger man ut ett tillförselområde kring någon eller några av de större konsumtionsorter, som kunna vara i fråga, inträffar det lätt att på ömse sidor om den gränslinje, som man med hänsyn härtill uppdragit, ligga vissa mindre konsumtionsorter, emellan vilka de olika leverantörerna av konsumtionsmjölk äro fördelade. Införlivar man då samtliga dessa mindre konsumtionsorter med tillförselområdet, uppstå kanske nya gränssfall, som giva anledning till motsvarande nya missförhållanden. I praktiken har man också vid tillförselområdenas bestämmande i de fall, då förordnande om upptagande av lokal avgift meddelats, måst nöja sig med att i huvudsak ansluta sig till de lokala organisationernas verksamhetsområden.

De fall, i vilka framställningar om upptagande av lokal mjölkavgift hittills blivit gjorda, torde vidare hava klart ådagalagt, att det ställer sig synnerligen svårt att avgöra, vilka lokala avgiftsbelopp, som i det särskilda fallet böra bestämmas för att förekomma en pristryckande konkurrens å den lokala konsumtionsmjölkmarknaden. I vad mån konsumtionsmjölkpriset är hotat är nämligen svårt att med någon säkerhet bedöma. Redan fastställandet av den s. k. spänningen mellan konsumtionsmjölkpriset och produktmjölkpriset möter de största svårigheter. Det är icke tillräckligt, att man gör en i sig själv osäker beräkning av den direkta prisskillnaden i producentens hand ifråga om konsumtionsmjölk och produktmjölk. Även vid en rätt betydande prisskillnad kan den verkliga spänningen vara obetydlig, beroende på att konsumtionsmjölkpriset stöddes av förhållanden, som motverka den inverkan själva prisskillnaden utövar. Då en lokal avgift till högre belopp än som erfordras för konsumtionsmjölkprisets stödjande icke kan anses motiverad av syftet med denna avgift, är det uppenbart, att man här står inför en mycket ömtålig uppgift.

Efter anmodan av Utredningen har byråchefen Ernst Höijer verkställt en beräkning av vad en avgift av 2 öre per kilogram konsumtionsmjölk ifråga om de förut nämnda olika jordbruken för år räknat motsvarar per ko och per hektar åker, under antagande att de saluföra antingen 75 % eller 50 % eller 25 % av sin salumjölk såsom konsumtionsmjölk. Enligt denna beräkning skulle belastningen av nämnda avgift, såvitt angår jordbruk icke anslutna till kontrollföreningar, vid en försäljning av 75 % konsumtionsmjölk variera räknat per ko mellan 41⁴⁰ kronor för Skånegården om 50 hektar och 12⁰⁰ kronor för Norrlandsgården om 5 hektar samt räknat per hektar mellan 18⁴⁵ kronor för Skånegården om 20 hektar och 9⁴⁵ kronor för Norrlandsgården om 10 hektar. Vad beträffar jordbruk anslutna till kontrollföreningar, skulle belastningen vid en försäljning av 75 % konsumtionsmjölk variera räknat per ko mellan 54⁹⁰ kronor för Skånegården om 50 hektar och 22⁵⁰ kronor för Norrlandsgården om 5 hektar samt räknat per hektar mellan 24⁵³ kronor för Skånegården om 20 hektar och 14³⁴ kronor för Mälarbygdsgården om 50 hektar. Även dessa beräkningar vidlådas givetvis av stor osäkerhet och belastningen kan säkerligen för särskilda fall ställa sig mycket annorlunda.

Uppbörden av de lokala mjölkavgifterna kräver en förhållandevis lika vidlyftig apparat som uppbörden av den allmänna mjölkavgiften. Man har även här att räkna med alla jordbrukare, som försälja konsumtionsmjölk direkt till konsument. Allenast såtillvida föreligger beträffande de lokala mjölkavgifterna en viss lättnad i uppbörsarbetet, att dylika avgifter icke upptagas hos de jordbrukare, som endast saluföra lantsmör och lantost. Kontrollarbetet blir emellertid i stället mera omfattande på grund av att kontroll även måste utövas beträffande uppgifterna om de produktmjölmängder, för vilka lokalt prisutjämningsbidrag begäres. I

jämförelse härmed är kontrollen av de till riksföreningen lämnade uppgifterna om exporterade smörmängder m. m. synnerligen lätt att genomföra. Med de högre lokala avgiftsbeloppen kan det befaras, att indrivning av avgifter blir nödvändig i ett större antal fall än ifråga om den allmänna mjölkavgiften.

Kostnaderna för uppbörden och förvaltningen av de lokala mjölkavgiftsmedlen kunna för närvarande endast approximativt beräknas. Kungl. Maj:t, som vid de hittills meddelade förordnandena om upptagande av sådana avgifter förutsatt, att nämnda uppbörd och förvaltning skola för den lokala mejerisammanslutningens räkning handhas av riksföreningen, har av de lokala mjölkavgiftsmedlen ställt till förfogande för tiden 1 februari—30 juni 1933 för Stockholms tillförselområde ett belopp av 23 000 kronor, motsvarande ett årsbelopp av 55 200 kronor, samt för tiden 1 april—30 juni 1933 för Skånes tillförselområde ett belopp av 5 000 kronor, motsvarande ett årsbelopp av 20 000 kronor, för Blekinge läns tillförselområde ett belopp av 2 500 kronor, motsvarande ett årsbelopp av 10 000 kronor, samt för vartdera av Kalmar läns södra tillförselområde och Tjustbygdens tillförselområde ett belopp av 2 000 kronor, motsvarande ett årsbelopp av 8 000 kronor ävensom för tiden 1 maj—30 juni 1933 för vartdera av Värmlands mejeriförbunds och Norrbottens läns producentförenings tillförselområden ett belopp av 1 500 kronor, motsvarande ett årsbelopp av 9 000 kronor. De anvisade beloppen avse de kostnader, som sammanhålla med uppbörden av avgifterna och prisutjämningsmedlens fördelning till vederbörande mejerier. Sedan erfarenhet vunnits angående den utsträckning, vari prisutjämningsbidrag påkallas av därtill berättigade mjölkproducenter, som ej leverera mjölk eller grädde till mejeri, har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja taga i övervägande vilka ytterligare belopp, som härför böra anvisas till de lokala sammanslutningarna.

Vid en till riksföreningen centraliserad uppbörd och förvaltning av de lokala mjölkavgifterna samt vid ett till mejerimjölken begränsat prisutjämningsförfarande skulle sålunda för nämnda sju tillförselområden ifrågavarande kostnader för år räknat kunna enligt de till grund för Kungl. Maj:ts beslut liggande beräkningarna uppskattas till omkring 120 000 kronor. Av statens mjölk nämnd behandlade framställningar föreliggande emellertid, såsom förut nämnts, i fråga om ytterligare två andra områden, nämligen Västerbottens läns södra och Lidköpings tillförselområden. Under förutsättning av samma centralisation av uppbörden och förvaltningen samt ett på angivet sätt begränsat prisutjämningsförfarande skulle, enligt av statens mjölk nämnd gjorda beräkningar, uppbörds- och förvaltningskostnaderna för dessa områden kunna uppskattas till omkring 14 000 kronor för helt år. Förordnanden om upptagande av lokala mjölkavgifter kunna vidare tänkas komma ifråga beträffande Jämtlands län, mellersta Norrlands kustland, Gävleorten, Dalarna, Jönköpings län, Kronobergs län och Göteborgs tillförselområde. Uppbörds-

och förvaltningskostnaderna för de nu sist berörda områdena skulle under samma förutsättning, som nyss nämnts, kunna ungefärligen beräknas till 84 000 kronor för helt år. Vid en praktiskt taget fullt genomförd lokal mjölkreglering skulle man alltså enligt dessa uppskattningar få räkna med årskostnader om sammanlagt i runt tal 220 000 kronor. Ökningen av årskostnaderna för prisutjämningsförfarandets utsträckning till lantsmöret och lantosten skulle möjligen för helt år kunna skattas till omkring 40 000 kronor, och man skulle därmed komma upp till en slutsumma av omkring 260 000 kronor. Detta belopp torde utgöra minimikostnaden för en centraliserad uppbörd och förvaltning vid den lokala mjölkregleringens utsträckande över hela landet. Det i jämförelse med de beräknade kostnaderna för den allmänna mjölkregleringen förhållandevis låga kostnadsbeloppet beror framför allt på att riksföreningen förutsatts skola i största möjliga utsträckning upptaga de lokala avgifterna samtidigt med den allmänna avgiften och därvid äga debitera de lokala mjölkavgiftsmedlen allenast härigenom uppkommande merkostnader. De direkta kostnaderna vid en lokalt organiserad uppbörd och förvaltning äro svåra att beräkna men torde med säkerhet komma att överstiga kostnaderna vid en centralisation hos riksföreningen. Vid en lokal organisation av uppbörden och förvaltningen skulle också tillkomma icke obetydliga extra kostnader för kontrollen över de lokala uppbörds- och förvaltningsorganen.

De hittills vunna erfarenheterna av den nuvarande mjölkregleringen synas kunna sammanfattas på följande sätt. Uppbörden av *den allmänna mjölkavgiften* och kontrollen över avgiftens behöriga utgörande i enlighet med de givna föreskrifterna kräva en omfattande förvaltningsapparat. De prisstödande åtgärder, som avsetts skola med stöd av de allmänna mjölkavgiftsmedlen vidtagas, hava emellertid kunnat utan större svårigheter genomföras och hava även lett till åsyftade resultat. Att produktmjölkpriset det oaktat icke kunnat bringas upp till en i betraktande av produktionskostnaderna skälig höjd har framför allt berott på det stora priset på de utländska marknader, där den svenska överskottsproduktionen måste avsättas. Även uppbörden av *de lokala mjölkavgifterna* och kontrollen över deras behöriga utgörande kräva vidlyftiga anordningar. Vid genomförandet av den lokala mjölkregleringen hava emellertid därjämte åtskilliga andra svårigheter mött. Redan bestämmandet av de olika tillförselområdena har visat sig vara förbundet med stora vanskligheter. Det har också visat sig synnerligen svårt att avgöra, vilka lokala avgiftsbelopp, som i det särskilda fallet borde fastställas för att förekomma en pristryckande konkurrens från produktmjölkens sida å den lokala konsumtionsmjölkmarknaden. Belastningen å den enskilde jordbrukaren av den lokala mjölkavgiften är väsentligt större än belastningen av den allmänna mjölkavgiften. Den lokala mjölkavgiften är därför svårare att bära och för dess uttagande torde man för den skull i stor utsträckning bliva hänvisad till särskilda indrivningsåtgärder.

V. Allmänna synpunkter på frågan om mjölkregleringens ordnande.

Syftet med den nuvarande mjölkregleringen är stödjande av priserna å mjölk och mejeriprodukter. För erhållande av för detta syftes främjande erforderliga medel upptagas, såsom förut angivits, två olika slags avgifter å mjölk och grädde. Av dessa avgifter utgår den ena (*allmän mjölkavgift*) å all inom riket saluförd mjölk och grädde. De medel, som erhållas genom denna avgifts upptagande, användas huvudsakligen till utbetalande av vissa pristillägg å exportsmöret. Den betalning, som sålunda erhålles för exportsmöret (exportpriset + pristillägg), har praktiskt taget blivit ett minimipris för smöret, som därför kunnat noteras för mejeriernas försäljningar å den inhemska marknaden. Effekten av denna anordning sammanhänger med att endast en förhållandevis mindre del av det inom landet producerade och saluförda smöret exporteras (om i pristillägg å det exporterade smöret under ett år utbetalas 15 miljoner kronor och exporten motsvarar $\frac{1}{3}$ av den totala för avsalu bedrivna produktionen, blir behållningen för jordbruket, därest den fulla effekten av anordningen ernås, $[75 - 15 =] 60$ miljoner kronor). Genom anordningen åstadkommes ett högre smörpris än som eljest skulle hava erhållits, men det i jämförelse med världsmarknadspriserna sålunda skapade bättre prisläget för smör, som försäljes å den inhemska marknaden, medverkar även till åstadkommande av förbättrade priser å andra mejeriprodukter samt utgör också ett stöd för konsumtionsmjölkpriserna. Det andra slaget av de nu utgående mjölkavgifterna (*lokal mjölkavgift*) åsyftar direkt stödjande av sistnämnda priser. Lokal mjölkavgift utgår å konsumtionsmjölk och konsumtionsgrädde, och de medel, som erhållas genom denna avgifts upptagande, användas till genomförande av en prisutjämning mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk. Genom att produktmjölkpriset sålunda förbättras, samtidigt med att nettokonsumtionsmjölkpriset något minskas, skapas med avseende å dessa priser ett visst jämviktsläge, och minskas således faran för en pristryckande konkurrens från produktmjölkens sida å konsumtionsmjölkmarknaden. Med hänsyn såväl till att konsumtionsmjölkmarknaden i riket består av olika lokalmarknader med växlande konsumtionsmjölkpriser som även till att den inom tillförselområdena till dessa lokalmarknader producerade mjölken i de olika fallen är olika fördelad på konsumtionsmjölk och produktmjölk, har den direkta prisutjämningen mellan dessa båda slag av mjölk ansetts böra genomföras lokalt. Både den allmänna och den lokala mjölkregleringen bygga på jordbrukarnas egna organisationer. Dessa måste hava erhållit en viss större omfattning och med en kvalificerad majoritet givit uttryck åt önskan om regleringens genomförande för att en sådan skall komma till stånd.

Under den tid, som förflutit, sedan riksdagen fattade beslut om mjölkregleringens genomförande, har utvecklingen av marknaden för mjölk och mejeriprodukter icke minskat utan snarare ökat behovet av prisernas stödjande. Det Utredningen givna uppdraget utgår från den förutsättningen, att det sålunda erforderliga stödet fortfarande skall beredas med tillhjälp av mjölkavgifter, och uppdraget avser allenast en revision av de nu gällande bestämmelserna i ämnet.

Vid en revision av nuvarande mjölkavgiftssystem synes man böra utgå ifrån, att mjölkregleringen såsom hittills i främsta rummet bör syfta till smörprisets stödjande. De åtgärder, som härutinnan med anlitande av avgiftsmedlen kunna vidtagas, böra enligt Utredningens mening, i överensstämmelse med vad som för närvarande sker, i mån av behov utvidgas att avse jämväl andra mejeriprodukter än smör. Om mjölkregleringen härutöver bör innefatta särskilda åtgärder till stödjande av konsumtionsmjölkpriserna, beror i mycket hög grad på vilket smörpris, som kan upprätthållas.

Den nuvarande anordningen för smörprisets stödjande, vilken blivit i det föregående beskriven, har visat sig vara under föreliggande omständigheter i det väsentliga effektiv och torde därför böra bibehållas. Det får emellertid icke förbises, att anordningens effektivitet är beroende av vissa förhållanden, som icke med säkerhet kunna beräknas alltid komma att föreligga. Anordningen förutsätter, att man för upprätthållandet av den inlandsnotering å smör, som sättes lika med exportpriset ökat med pristillägget, äger möjlighet att disponera viss del av det saluförda smöret på sådant sätt, att inlandsnoteringen ej därigenom nedpresas. Under den tid, som anordningen hittills tillämpats, hava några större svårigheter härutinnan icke mött. De låga smörpriserna hava uppenbarligen stimulerat till en ökad inhemsk konsumtion, och produktionsöverskottet i förhållande till denna konsumtion har kunnat placeras å exportmarknaderna. Utvecklingen under den senare tiden har emellertid väsentligen inskränkt den rörelsefrihet i fråga om det saluförda smörets disponerande, som kräves för ett gynnsamt genomförande av anordningen. Möjligheterna att genom ifrågavarande förfarande åstadkomma en höjning av smörpriset inom landet äro därför mera begränsade än tidigare. Framkallar det höjda smörpriset en mera avsevärd minskning av den inhemska konsumtionen, kan det komma att ställa sig omöjligt att i samma utsträckning öka exporten. Inlandsnoteringen måste då sänkas, om ej några andra utvägar stå till buds för den ifrågakommande smörkvantitetens disponerande på ett sådant sätt, att priserna å den inhemska marknaden icke tryckas. Utredningen vill, utan att i övrigt närmare ingå på denna fråga, endast framhålla, att vissa möjligheter torde föreligga för placering av överskottet på angivna sätt inom landet hos exempelvis allmänna inrättningar, som därvid skulle för smöret erlagga

exportpris, samtidigt med att för smöret utbetalades pristillägg såsom vid export.

För mjölkregleringens genomförande kunna olika system för mjölkavgifternas upptagande ifrågakomma. Mjölkavgifterna kunna sålunda uttagas antingen å all salumjolk med lika belopp eller med olika belopp för produktmjölken och konsumtionsmjölken eller ock å enbart produktmjölken eller enbart å konsumtionsmjölken.

Utredningen har för att i någon mån kunna siffermässigt belysa vissa system och deras verkningar i de viktigaste hänseendena verkställt en undersökning härutinnan. Utredningen har härvid utgått ifrån, bland annat, att avgifterna skulle bestämmas sålunda, att erforderliga medel erhöles för upprätthållande, vid ett exportpris av 120 öre och en årsexport av 15 000 ton, av en smörnotering i Sverige av ungefärligen 230 öre. Undersökningens resultat har sammanfattats i tabell III. De i denna tabell med A—D betecknade systemen syfta omedelbart endast till smörprisets stödjande, medan det med E betecknade jämväl avser genomförande av direkt prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. Till jämförelse har även det nuvarande systemet medtagits under beteckningen F. Systemet har redovisats med den för närvarande utgående allmänna mjölkavgiften och med en antagen lokal mjölkavgift inom hela riket av 2 öre.

De förstnämnda fyra systemen för smörprisets stödjande innefatta uttagandet av för ändamålet erforderliga medel antingen genom en avgift å enbart produktmjolk (system A) eller genom en grundavgift å salumjolk i allmänhet och en särskild tilläggsavgift å konsumtionsmjolk (system B) eller genom en avgift allenast å konsumtionsmjölken (system C) eller genom en avgift å all salumjolk (system D).

Förhållandet mellan de enligt dessa system erforderliga avgiftsbeloppen framgår av tabell III, i vilken under angivna förutsättningar beräknats enligt system A en avgift av 1 öre, enligt system B en grundavgift av 0.4 öre och en tilläggsavgift av 1 öre, enligt system C en avgift av 2.3 öre samt enligt system D en avgift av 0.7 öre. Belastningen för den enskilde jordbrukaren ställer sig sålunda väsentligen olika enligt de särskilda systemen och växlar i övrigt, allteftersom jordbrukaren saluför större eller mindre del av sin mjölk för konsumtion eller produktberedning.

Enligt system A uttagas medlen till smörprisets stödjande i sin helhet av dem, som hava den omedelbara nyttan av anordningen. Spänningen mellan konsumtionsmjölkpriset och produktmjölkpriset minskas enligt detta system allenast genom att smörpriset och därmed även produktmjölkpriset stiger. På något annat sätt verkar systemet icke prisutjämnande mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. Systemet utvisar också enligt tabell III den största spänningen såväl för riket i dess helhet som för olika delar därav. Inom områden med höga konsumtionsmjölkpriser är spänningen mycket betydande.

I viss motsats till system A står *system C*. Sistnämnda system innebär, att endast konsumtionsmjölken får tillskjuta hela det för smörprisets stödjande erforderliga beloppet. Systemet innebär vidare på så sätt en dubbel prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken, att nettopriset å konsumtionsmjölken minskas genom avgiften, samtidigt som genom denna en höjning sker av smörpriset och därmed även av produktmjölkpriset. Spänningen mellan konsumtionsmjölkpriset och produktmjölkpriset är också enligt tabell III minst i fråga om detta system såväl för riket i dess helhet som på ett par undantag när för olika delar därav.

Av de återstående två systemen för smörprisets stödjande kan *system B* betraktas som en kompromiss mellan systemen A och C med dragning åt system C. *System D* motsvarar det nuvarande *allmänna* mjölkavgiftssystemet. Den för system D verkställda beräkningen visar, hur det nuvarande systemet skulle verka, om den allmänna mjölkavgiften höjdes till 0.7 öre för hela riket och samtidigt den lokala mjölkavgiften bortföller.

Vad härefter angår ovannämnda nya system för smörprisets stödjande och genomförande av en direkt prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken (system E) skulle enligt detsamma en avgift upptagas å all salumjolk och avgiftsmedlen sedan användas för angivna två ändamål. Vid den i tabell III redovisade beräkningen av verkningarna av detta system har antagits, att den del av avgiftsmedlen, som härflyter från produktmjölken, användes till stödjande av smörpriset samt att den del av avgiftsmedlen, som härflyter från konsumtionsmjölken, användes för prisutjämnningen å produktmjölken. För erhållande av erforderliga medel till upprätthållande av en smörnotering av ungefärligen 230 öre fordras en avgift av 1 öre. Prisutjämnningen har i tabell III beräknats för de olika landsdelar, som där angivas, sålunda att inom varje särskild landsdel de från den där saluförda konsumtionsmjölken härflytande medlen fördelats å produktmjölken i samma landsdel.

Med denna utformning kommer *system E* i fråga om sina verkningar i de i tabell III avsedda hänseendena att närmast överensstämma med system B och D. Genom att system E även innebär genomförande lokalt av en direkt prisutjämning mellan konsumtionsmjolk och produktmjolk kommer emellertid detta system att för landsdelar med övervägande konsumtionsmjölkförsäljning leda till ett bättre produktmjölkpris och sålunda även en mindre spänning mellan konsumtionsmjölkpriset och produktmjölkpriset än systemen B och D.

Vad angår möjligheterna att höja smörpriset ställa sig dessa visserligen teoretiskt sett mycket gynnsamma vid tillämpningen av den nuvarande principen för smörprisets stödjande. Även om de i det föregående omhandlade förutsättningarna för ernående av effektivitet häri föreligga, har man emellertid att räkna med mycket stora praktiska

svårigheter. Varje ökning av smörexporten kräver vid en bibehållen inlandsnotering och oförändrat exportpris ett, om man räknar på den sammanlagda exporten, ökat pristilläggsbelopp. Då pristilläggsmedel — i den mån de skola uttagas genom mjölkavgifter, vilka givetvis icke kunna sättas till allt för höga belopp — endast kunna stå till förfogande i begränsad omfattning, måste under angivna förutsättningar en ökning av exporten slutligen framkalla en sänkt inlandsnotering. Vid ett så lågt exportpris som det nuvarande ställer ifrågavarande anordnings genomförande stora krav på tillgången av pristilläggsmedel. Möjligheten av variationer i exportkvantiteter och exportpris kräver största möjliga smidighet hos stödanordningen.

Vid bedömandet av frågan om den inverkan, som spänningen mellan konsumtionsmjölkpriset och produktmjölkpriset kan anses utöva på förstnämnda pris, göra sig särskilt följande synpunkter gällande. Även om spänningen mellan nettopriset å konsumtionsmjölken och produktmjölkpriset, beräknad på sätt i tabell III skett, rent aritmetiskt är betydande, föreligger kanske i verkligheten ej någon större fara för konsumtionsmjölkprisets fall. Åtskilliga omständigheter spela här in. Man har först och främst att räkna med att förefintligheten av en stark producentorganisation skapar vissa garantier för att konsumtionsmjölkpriserna skola kunna hållas. Har en organisation redan inom sig verkställt en prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken, är den verkliga spänningen också lägre än den på nyssnämnda sätt beräknade. Organisationens medlemmar erhålla nämligen då för produktmjölken ett högre pris än det som svarar mot mjölkens värde som råvara för produktberedning. Skillnaden mellan detta pris och det nettopris, som de utanför organisationen stående konsumtionsmjölkleverantörerna erhålla, utgör den spänning, som man i angivna fall har att räkna med. Vid bedömandet av spänningens verkningar får man ej heller förbise, att anslutningen till en dylik organisation för mjölkproducenten innebär indirekta fördelar, som kunna mer än uppväga nackdelen av ett något lägre mjölkpris. En och samma spänning verkar vidare mycket olika vid olika produktmjölkpris. Där sistnämnda pris är starkt nedpressat, föreligger givetvis risk för ökat utbud av konsumtionsmjölk och därmed även för konsumtionsmjölkprisets fall. Kan man genom en förstärkning av anordningen för smörprisets stödjande höja smörpriset till en sådan nivå, att det ger ett skäligt produktmjölkpris, minskas säkerligen faran för ett dylikt prisfall. Detta bestyrkes av erfarenheterna från tidigare år med spänningar av uppåt 5 öre, som kunnat hållas säkerligen till stor del därför, att smöret då betalades med för producenterna jämförelsevis gynnsamma priser.

Vid revisionsarbetet måste slutligen särskilt uppmärksamhet ägnas frågan om uppbörden av mjölkavgifterna och vad därmed äger sammanhang. Uppbörden av nu utgående mjölkavgifter och kontrollen

över deras behöriga utgörande kräver, såsom förut framhållits, vidlyftiga anordningar. Skulle förenklingar härutinnan kunna vidtagas, vore mycket vunnet. De nuvarande svårigheterna i dessa avseenden bero huvudsakligen dels på det stora antalet avgiftsskyldiga dels ock på att olika avgifter utgå å konsumtionsmjölk och produktmjölk. Anordningen med två olika avgifter skulle enligt system B bibehållas. Övriga förut behandlade nya system innebära däremot uttagande av allenast en avgift. Sätillvida måste dessa system anses innebära en förenkling i jämförelse med det nuvarande systemet. I vad de nuvarande svårigheterna sammanhånga med antalet avgiftsskyldiga, skulle de vid de system, som innefatta avgiftsbeläggande av produktmjölk, i större eller mindre grad minskas genom att begränsa avgiftsplikten i detta hänseende till den vid mejerierna för produktberedning använda mjölken.

VI. Utredningens förslag.

Vid prövningen av frågan om mjölkregleringens lämpligaste anordnande måste hänsyn tagas till ett flertal omständigheter. Mjölkregleringen bör givetvis anordnas så, att man på det smidigaste sättet uppnår största möjliga effekt. Man måste emellertid också tillse, att regleringen, som bygger på uttagandet av avgifter hos mjölkproducenterna, ej belastar dessa mera än nödvändigt. Vid avgifternas uttagande bör vidare iakttagas, att avgiftsbördan blir i möjligaste mån rättvist fördelad. Regleringen bör även ordnas så, att den främjar arbetet för åstadkommande av ökad samverkan mellan jordbrukarna på ifrågavarande område. Regleringen får icke leda till att berättigade konsumentintressen skadas. Avgiftssystemet och regleringen i övrigt böra ordnas på ett i möjligaste mån enkelt sätt, så att inflytande avgiftsmedel icke i alltför stor utsträckning förbrukas för bestridande av omkostnaderna.

Beträffande sättet för stödaktionens anordnande bör, såsom Utredningen redan förut framhållit, i första hand åtgärder vidtagas för smörprisets stödjande. I tabell III har räknats med att man skulle med avgifterna söka uppnå en smörnotering av ungefärligen 230 öre. Det är emellertid ovisst, om en sådan smörnotering kan under föreliggande förhållanden upprätthållas. Särskilda svårigheter skulle härvid komma att möta, om genom smörets notering till angivna pris en ökning av produktionen framkallades. Möjligen erfordras därför, att särskilda åtgärder vidtagas för en begränsning av smörproduktionen eller för stärkande av smörets konkurrenskraft — frågor på vilka Utredningen emellertid med hänsyn till de Utredningen givna direktiven icke anser sig böra ingå. Även om en smörnotering av 230 öre skulle kunna ernås, torde det för vidmakthållande av skäliga konsumtionsmjölkpriser vara nödvändigt att bereda ytterligare stöd åt dessa. Mjölkregleringen torde därför böra genomföras på ett så-

dant sätt, att en viss prisutjämning åvägbringas mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken.

Att finna ett system, som i lika grad tillgodoser samtliga ovan anförda önskemål, torde icke ligga inom möjligheternas område. Vad angår system A, är detta ifråga om uppbörd och kontroll enklare än alla i det föregående behandlade system. Särskilt fördelaktigt ter sig detta system, därest avgiftsskyldigheten inskränkes till mejerierna. Samtidigt med att avgift uttages av mejerierna, förbättras priserna å deras produkter med belopp, som avsevärt överstiger avgiften. Systemet erbjuder också de största möjligheterna för upprätthållande av en anordning för smörprisets stödjande på frivillig grund. Å andra sidan medför systemet i jämförelse med övriga system en högre spänning mellan konsumtionsmjölk- och produktmjölkpriserna samt måste därför för närvarande leda till större svårigheter att upprätthålla konsumtionsmjölkpriserna. — Beträffande system B medför detta en viss prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken samt därmed också större möjligheter att stödja konsumtionsmjölkpriserna. Systemet är emellertid behäftat med den olägenheten, att man bibehåller två olika avgifter å de olika slagen av mjölk. Det är därför ej ägnat att i önskvärd grad främja samverkan mellan jordbrukarna. Uppbörd och kontrollen blir enligt detta system betungande. — System C skulle på det mest effektiva sätt minska spänningen och erbjuder därför den största garantien mot prisfall å konsumtionsmjölken. Detta gäller dock i huvudsak för områden, där produktmjölkförsäljningen överväger och stödet för konsumtionsmjölkpriserna alltså för jordbruket är av mindre betydelse. Systemet innebär en hårdare belastning av produktmjölkförsäljningen än något annat system. I förhållande till den nytta systemet medför verkar det också alltefter omfattningen av nämnda försäljning synnerligen ojämnt i olika delar av landet. Vidare kan mot detta system anmärkas, att det försvårar det frivilliga samarbetet mellan jordbrukarna samt i uppbörds- och kontrollhänseende ej medför någon nämnvärd förenkling. — Systemen E och D innebära såtillvida samma fördelar, att de bygga på en gemensam avgift å all salumjölk, att de äro ägnade att främja jordbrukarnas samverkan samt att de medföra förenkling av uppbörd och kontroll. System D är emellertid förenat med den olägenheten, att det ej verkar tillräckligt prisutjämnande. I detta avseende skiljer sig system E fördelaktigt från system D därigenom, att det avser medels upptagande även för direkt prisutjämning. System E är dessutom överlägset system D genom den smidigare anpassning efter förhållandena, som det i tillämpningen medger.

Sammanfattar man vad nu anförts rörande systemen A—E, synes det Utredningen, att system E allmänt taget bäst tillgodoser de önskemål, som i det föregående blivit uppställda. Jämväl i förhållande till det nuvarande systemet (system F) innebär system E avgjorda fördelar. Sam-

tidigt som system E bygger på en viss prisutjämning mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk, överträffar detsamma nuvarande system därigenom, att samma avgift uttages av alla mjölkproducenter, att systemet även med en måttlig avgift tillgodoser det avsedda syftet, att det ställer sig enklare i tillämpningen samt att det medger en smidigare anpassning efter skiftande förhållanden. I sistnämnda avseende må följande framhållas. Av de inflytande avgiftsmedlen skola enligt grunderna för systemet viss del användas för smörprisets stödjande genom utbetalandet av pristillägg å smör och viss del disponeras för prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. Denna fördelning har Utredningen visserligen i första hand tänkt skola ske på så sätt, att vad som beräknas inflyta från produktmjölken skulle användas för smörprisets stödjande och att vad som beräknas härflyta från konsumtionsmjölken skulle disponeras för nämnda prisutjämning. Med utgående från en sådan fördelning hava systemets verkningar i vissa olika hänseenden blivit beräknade i tabell III. Fördelningen bör emellertid enligt Utredningens mening kunna ske även på annat sätt i anpassning till förhållandena, så att antingen proportionsvis mera användes för smörprisets stödjande eller proportionsvis mera för prisutjämningsändamål. Vid en och samma avgift skulle sålunda avgiftsmedlen kunna disponeras på det ena eller andra sättet alltefter förhållandenas krav. Prisutjämnningen förutsätter Utredningen skola verkställas lokalt, därest mejeriororganisation inom vederbörande område därom gör framställning och åtager sig prisutjämningsmedlens fördelning utan att därför någon ökad kostnad uppstår. I tabell III hava framlagts vissa beräkningar angående en sålunda verkställd prisutjämning. Den till grund härför lagda områdesindelningen är icke att uppfatta såsom något förslag från Utredningens sida utan utgör allenast en exemplifiering i detta avseende. Genom den lokalt ordnade prisutjämnningen kommer system E att i avseende å sina verkningar nära överensstämma med det nuvarande systemet. Då enligt system E förutsättes uttagande av en lika avgift över hela riket, komma emellertid gränsfrågorna beträffande de olika områdena ej att få samma betydelse, som de hava enligt den nuvarande lokala mjölkregleringen. Man vinner sålunda i förevarande avseende samma fördelar som uppnås med det nuvarande systemet, men undgår i huvudsak alla de därmed förenade olägenheterna.

Utredningen får under återopande av anförda skäl förorda, att ovan angivna grunder för system E i huvudsak måtte vinna tillämpning vid den ifrågasatta revisionen av gällande bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning.

VII. Författningsförslag.

Utredningen har vid överbägandet av de för revisionen erforderliga författningsbestämmelserna utgått ifrån att dessa borde, såsom nu är fallet, uppdelas å en huvudförfattning, som skulle innehålla de grundläggande bestämmelserna, samt å en tilläggsförfattning, som skulle innehålla närmare föreskrifter i avseende å huvudförfattningens tillämpning. Vid utformningen av författningsbestämmelserna har det synts Utredningen vara lämpligt att i alla de fall, där ej särskilda skäl tala för annat, följa nu gällande föreskrifter angående den allmänna mjölkavgiften med de modifierationer, som betingas av de förordade ändringarna i mjölkavgiftssystemet. Den korta tid, som stått till Utredningens förfogande, har icke medgivit Utredningen att utarbeta förslag till erforderliga tillämpningsföreskrifter. Utredningen förutsätter emellertid, att dessa böra i tillämpliga delar utformas med ledning av den nuvarande kungörelsen i ämnet. Vad angår huvudförfattningen, finnes förslag därtill såsom bilaga fogat vid betänkandet. Utredningen får beträffande detta förslag anföra följande.

Författningsförslagets rubrik är densamma som den nuvarande förordningens rubrik med den skillnaden allenast, som betingas av att endast en mjölkavgift skulle uttagas. — 1 § i författningsförslaget överensstämmer med 1 § första stycket i gällande förordning med vissa jämkningar, som bero på uttagandet av allenast en avgift. — 2 § i författningsförslaget överensstämmer med 3 § i nuvarande förordning. Författningsförslaget innebär i denna del, att de bestämmelser, som nu äro meddelade angående förutläggningarna för förordnande om allmän mjölkavgift, skola komma att gälla beträffande den nya mjölkavgiften. Utredningen, som utgått ifrån att mjölkregleringens genomförande alltjämt bör bindas vid villkoret, att framställning härom gjorts från en representativ producentsammanslutning, har ansett det vara lämpligast att härutinnan upptaga de nu beträffande det allmänna mjölkavgiftssystemet i detta avseende gällande bestämmelserna. — 3 § i författningsförslaget motsvarar 4 § i gällande förordning och angiver sålunda vilka varor, som äro avgiftsbelagda, men innehåller därutöver en med vad som stadgas i 1 § andra stycket i förordningen överensstämmande bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att från avgiftsskyldighet undantaga vissa fall. I fråga om de avgiftsbelagda varorna skiljer sig författningsförslaget från stadgandena om den allmänna mjölkavgiftens uttagande, i det att enligt förslaget mjölkavgift icke skall utgå å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducenten av smör eller ost för avsalu. Denna mjölk har undantagits med hänsyn till att i avseende å densamma kostnaderna för avgiftens upptagande och kontrollen över dess behöriga utgörande icke kunna anses stå i skälig proportion till de medel, som erhållas genom mjölkens avgiftsbeläggande. Framhållas må dessutom, att de nuvarande bestämmelserna om avgifts-

skyldighet för denna mjölk icke stå i full överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i fråga om den vid sidan om mejerier och mjölkhandlare direkt försålda mjölken, beträffande vilken undantag gjorts för vissa mindre försäljningar. Om motsvarande undantag skulle göras för ifrågasvarande mjölk torde man, då den övervägande delen av lantsmöret och lantosten avyttras i mycket små kvantiteter, praktiskt taget komma till i det närmaste samma resultat som genom mjölkens totala undantagande från avgiftsskyldighet. Genom att helt undantaga den för beredande av lantsmör och lantost använda mjölken från avgiftsskyldighet vinner man emellertid den fördelen, att kontrollkostnaderna kunna avsevärt nedbringas. Utredningen förutsätter, att, därest avsedda mjölk sålunda undantages, densamma ej skall komma i åtnjutande av något prisutjämningsbidrag. — 4 § i författningsförslaget innefattar bestämmelser om vem avgiftsskyldighet åligger. I 1 § andra stycket i den nuvarande mjölkavgiftsförordningen finnes en bestämmelse i detta avseende, som emellertid icke innehåller annat, än att skyldighet att erlägga avgift »enligt Kungl. Maj:ts bestämmande» åligger antingen den, som producerar mjölk eller grädde, varå avgift enligt förordningen skall utgå, eller ock mejeri eller mjölkhandlare, som mottager sådan vara. Det slutliga bestämmandet av avgiftsskyldigheten har skett i tillämpningskungörelsen. Utredningen har emellertid ansett avgiftsskyldigheten böra definitivt bestämmas i huvudförfattningen. Den av Utredningen härutinnan föreslagna bestämmelsen i 4 § i författningsförslaget överensstämmer med 3 § 1 mom. i tillämpningskungörelsen. — Enligt 5 § i författningsförslaget skall mjölkavgiften uppbäras av mejerisammanslutning, på vars framställning förordnande om sådan avgifts upptagande blivit meddelat, och förvaltningen av de genom avgiften influtna medlen skall omhänderhavas av samma mejerisammanslutning. Författningsförslaget överensstämmer härutinnan med 5 § i gällande förordning. 5 § i författningsförslaget upptager emellertid tillika en bestämmelse, som avser att möjliggöra den ifrågasatta lokala prisutjämnningen mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. Denna bestämmelse innefattar, att, i den mån Kungl. Maj:t för visst område så bestämmer, kan förvaltning av avgiftsmedel överlämnas till inom området verksam mejerisammanslutning. — 6 § i författningsförslaget överensstämmer med 6 § i gällande förordning. Den i sistnämnda paragraf gjorda bestämningen av det ändamål, vartill avgiftsmedlen skola användas, torde vara lämplig även för den föreslagna avgiften. — 7 § i författningsförslaget, som motsvarar 11 § i nuvarande förordning, innehåller bestämmelser om redovisningsskyldigheten för användningen av avgiftsmedlen. I anslutning till 5 § i författningsförslaget har redovisningsskyldigheten angivits skola åligga mejerisammanslutning, som »förvaltar influtna avgiftsmedel». — 8 § i författningsförslaget överensstämmer med 12 § i gällande förordning. — 9 § i författningsförslaget motsvarar 13 § i nuvarande mjölkavgiftsförordning samt upptar, bland annat, en bestämmelse om att statens mjölkknämnad skall »utöva tillsyn över mejerisammanslutning, som uppbär

mjölkavgift eller förvaltar influtna avgiftsmedel». — 10 § i författningsförslaget motsvarar 14 § i gällande förordning men innehåller därutöver ett uttryckligt stadgande om att föreskrifter om »grunderna för mjölkavgifts uttagande» meddelas av Kungl. Maj:t. — Enligt författningsförslaget skall den nya förordningen träda i kraft den 1 juli 1933. Samtidigt skall den nuvarande förordningen upphöra att gälla utom beträffande avgifter, som avse tid dessförinnan.

Även vid mjölkregleringens ordnande i enlighet med vad ovan angivits föreligger uppenbarligen behov av enahanda bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter som de, vilka meddelats genom förordningen den 10 februari 1933 (nr 29). På grund härav torde erfordras en förklaring därom, att vad i nämnda förordning sägs om allmän avgift enligt 1932 års förordning i stället skall avse den nya mjölkavgiften.

VIII. Uppbörd och förvaltning vid bibehållande av nuvarande system.

Utredningen har, såsom förut nämnts, erhållit i uppdrag att jämväl verkställa undersökning och avgiva förslag rörande frågan, huruvida och på vad sätt, för den händelse allmän mjölkavgift skulle komma att utgå även för tid efter den 30 juni 1933, uppbörden av avgiften och omhänderhavandet av prisutjämningsförfarandet kunde överlämnas åt annan än den, som dreve handel med mjölk eller mejeriprodukter.

Vid överbägande av denna fråga har Utredningen kommit till det resultat, att för det fall, att allmän mjölkavgift även i fortsättningen skulle komma att utgå enligt 1932 års förordning i ämnet, tillräckliga skäl icke föreligga att nu vidtaga någon ändring beträffande ordningen för uppbörden och förvaltningen av nämnda avgift. I den mån ökad erfarenhet härutinnan vinnes, torde emellertid förevarande fråga böra göras till föremål för förnyad prövning.

Med hänsyn till de fördelar en centralisering av uppbörden och förvaltningen av de lokala mjölkavgifterna till det organ, som handhar motsvarande bestyr i fråga om den allmänna avgiften, erbjuder, har i de fall, där förordnande om upptagande av lokal avgift hittills meddelats, genom överenskommelser mellan riksföreningen och de lokala organisationerna träffats anordningar i sådan riktning. För underlättandet av en dylik centralisering torde emellertid lämpligen böra göras ett tillägg till 9 § i mjölkavgiftsförordningen av innehåll, att uppbörden och förvaltningen av lokal mjölkavgift enligt Kungl. Maj:ts bestämmande må kunna överlämnas till mejerisammanslutning, som omhänderhar uppbörd och förvaltning av allmän mjölkavgift.

Vid ett bibehållande av nuvarande avgiftssystem torde även vissa ändringar böra göras i tillämpningskungörelsen. Frågan härom torde emellertid få bero på framställning från statens mjölk nämnd.

Särskilda yttranden.

Av greve Wachtmeister och herr Bengtsson:

Stödet åt mjölkproduktionen kan enligt vår mening lämpligast ordnas genom en allmän och lika avgift å såväl produktmjölk som konsumtionsmjölk samt därjämte en tilläggsavgift å konsumtionsmjölk, sålunda enligt grundprinciperna för nu tillämpade system. Vissa förändringar böra emellertid vidtagas i det nuvarande systemet, så att de olägenheter, som visat sig vidlåda detsamma, i huvudsak avlägsnas. Detta system kan också enligt vårt förmenande utan svårighet ordnas lika enkelt som det av Utredningen förordade system E samt erbjuder i vissa hänseenden avgjorda fördelar framför detta. Vid revision av stödåtgärderna böra enligt vår mening i huvudsak följande grunder vinna tillämpning.

Liksom Utredningens majoritet anse vi, att med stödåtgärderna i främsta rummet bör eftersträvas att åstadkomma en kraftigare höjning av smörpriset. Under förutsättning att stödet åt smörpriset skall i sin helhet åstadkommas genom avgift å mjölk, bör detta ske medelst högre allmän avgift än den nu utgående. Avgiften bör därvid anpassas så, att tillräckliga medel erhållas för uppehållande av en viss smörprisnivå, exempelvis cirka 225 öre per kilogram. Med hänsyn till växlingarna i exportprisen och exportkvantiteterna kan för detta ändamål blixa erforderligt, att den allmänna avgiftens storlek ändras från tid till annan. Att, även vid sålunda åstadkommen höjning av smörpriset, verksamt stöd därutöver beredes åt konsumtionsmjölkpriserna, är enligt vår mening nödvändigt.

Om stödet åt smörpriset ordnas på nu angivet sätt, kan prisutjämnningen mellan konsumtions- och produktmjölk emellertid erhålla tillräcklig verkan genom uttagande av mindre avgift å konsumtionsmjölk än som skulle erfordras vid nuvarande låga smörpris, varjämte nämnda prisutjämnning kan ordnas på mera enhetligt sätt. Nuvarande olägenheter med den lokala prisutjämnningen torde väsentligen bottna uti de oberäkneliga smörprisen samt de stora prisdifferenserna mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk. Om smörpriset hålles någorlunda stabilt och på en högre nivå, bortfalla i huvudsak de åsyftade svårigheterna. Vi avse sålunda, att en i förhållande till smörprisets höjd lämpligt avvägd tilläggsavgift å konsumtionsmjölk skall bestämmas. Denna avgift kan hållas oförändrad för längre tid. Stödet åt mjölkproduktionen erhåller på detta

sätt en mera stabil verkan. Ehuru vår avsikt är, att tilläggsavgiften å konsumtionsmjölk skall vara i huvudsak ensartad, torde dock möjlighet böra förefinnas att med hänsyn till de starkt skiftande förhållandena inom skilda landsdelar tillämpa något olika avgift inom vissa större distrikt, sålunda att för Norrland och Skåne skulle kunna fastställas andra avgifter än för övriga delar av landet. Svårigheterna med hänsyn till gränser mellan de olika områdena torde härvid icke bliva alltför stora.

I överensstämmelse med vad Utredningen föreslagit beträffande system E, avse vi, att såväl allmän avgift som tilläggsavgift å konsumtionsmjölk skola fastställas efter framställning från en riksorganisation för landets mejerihantering samt att uppbörden och förvaltningen skola handhavas utav denna. Å konsumtionsmjölken utgående allmän avgift och tilläggsavgift sammanslås och uppbäras samtidigt. Fördelningen av genom tilläggsavgiften influtna medel bör ske distriktsvis, såsom i fråga om system E föreslagits, varigenom de belopp, som influtit för konsumtionsmjölk inom ett visst distrikt, fördelas på produktmjölken inom samma distrikt. Dock anse vi det nödvändigt, att möjlighet beredes att härvid företaga viss gradering beträffande pristilläggen å produktmjölk inom olika delar av ett distrikt.

Då vi funnit oss böra förorda nu anförda tillvägagångssätt för stödets anordnande i stället för det av Utredningen förordade system E, sker detta med hänsyn till de båda systemens verkningar. Dessa belysas av nedanstående tablå, varest samma beräkningsgrunder tillämpats som i tabell III.

	System E Avgift å all mjölk 1 öre	Allmän avgift 0·7 öre, till- läggsavgift å konsumtions- mjölk 1 öre
Inflytande avgiftsmedel..... milj. kr.	23·5	23·7
däraf för stöd åt exporten..... » »	16·3	16·5
» » prisutjämningsbidrag å produktmjölk » »	7·2	7·2
<i>Smörnotering i Sverige</i> öre pr kg	<i>229</i>	<i>230</i>
Nettopris å produktmjölk utan utjämning » » »	8·7	9·0
Prisutjämningsbidrag..... » » »	0·4	0·4
<i>Pris å produktmjölk efter utjämning</i> » » »	<i>9·1</i>	<i>9·4</i>
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna..... » » »	14·0	14·0
<i>Nettopris (efter avdrag av avgift) å konsumtionsmjölk...</i> » » »	<i>13·0</i>	<i>12·3</i>
Spänning..... » » »	3·9	2·9

Av jämförelsen framgår, att den av oss föreslagna anordningen vid allmän avgift av 0·7 öre och tilläggsavgift av 1 öre medför starkare utjämning av prisspanningen mellan konsumtionsmjölk och produktmjölk, nämligen till 2·9 öre emot 3·9 öre vid system E. Sistnämnda spänning är otvivel-

aktigt så stor, att nödigt stöd åt konsumtionsmjölkpriset därvid icke erhålles, varför prisfall blir följden till förlust för jordbruket, medan i stället en mindre prishöjning vore motiverad på många platser. Då i tabell III räknas med ett medelnettopris å all saluförd mjölk av 10³ öre, må bemärkas, att detta förutsätter oförändrat konsumtionsmjölkpris. Som emellertid den vid system E kvarvarande stora spänningen torde orsaka prisfall, blir medelnettopriset tydligen lägre.

Om man också kan tänka sig en så pass stor avgift även vid system E, att nödig utjämning av prisspänningen erhålles, torde dock en sådan avgift knappast vara att påräkna. För de producenter, som det i främsta rummet gäller att hjälpa, nämligen produktmjölsleverantörerna, skulle den säkerligen te sig meningslös och betungande. Då de svårigen kunna förstå just denna metod för stödets åstadkommande, kan missnöje därför befaras. Den av oss förordade anordningen torde bättre medgiva avgiftens anpassning till lämplig höjd. Vi vilja i detta sammanhang framhålla, att den för exemplifiering anförda tilläggsavgiften 1 öre också måste betraktas såsom för låg.

Den sämre verkan av system E sammanhänger till viss del därmed, att medlen för smörprisets höjning i sin helhet uttagas av produktmjölken. Avgiften å denna måste fördenskull kompenseras genom en större höjning av smörpriset än vid den av oss föreslagna anordningen, för att samma nettopris skall erhållas för produktmjölken. (I tablån har system E på grund härav givit 0³ öre lägre nettopris å produktmjölken trots praktiskt taget lika smörprishöjning.) Då svårigheterna att i nödig grad höja smörpriset äro särskilt oroande, bör man söka undvika anordningar, vilka för ernående av visst resultat erfordra den kraftigaste smörprishöjningen.

En sådan förenkling av uppbördsförfarandet, som skulle kunnat motivera ett tillämpande av system E, torde slutligen enligt vårt förmenande icke erhållas. Det är nämligen tydligt — och har även förutsatts — att man icke bör begära inbetalning av hela avgiftsbeloppen från produktmjölken, utan att en clearing bör äga rum, så att endast differenserna mellan vad den avgiftspliktige har att betala som avgift samt vad han har att erhålla i prisutjämningsbidrag komma att i realiteten uppbäras. Vid uppbörden måste man sålunda även enligt system E skilja emellan konsumtionsmjölk och produktmjölk, något som under alla förhållanden erfordras i och för tilldelningen till produktmjölken. Angivna förfaringsätt med en clearing tillämpas redan nu i de områden, där lokal prisutjämning genomförts, och åsyftas även i vårt förslag. Någon ytterligare förenkling torde följaktligen icke ernås i detta hänseende genom system E.

Då sålunda den av oss ovan angivna anordningen torde äga avsevärda företräden med avseende på sin verkan, är bättre förstälilig för allmänheten samt medger samma förenklingar som system E, anse vi, att an-

givna grunder böra komma i tillämpning, om revision av gällande bestämmelser skall företagas.

Slutligen vilja vi såsom vår bestämda uppfattning uttala, att åstadkommande av sådan höjning av smörpriset, som av Utredningen ansetts påkallad, förutsätter samtidiga åtgärder till motverkande av konsumtionsförskjutning från smör till margarin. Vi förmena även, att en avgift å kraftfodermedel av utländskt ursprung under nuvarande förhållanden vore motiverad i det dubbla syftet att därmed hålla tillbaka användningen av importerade kraftfodermedel samt erhålla medel till stöd för smörprisnivån.

av herr Holmberg:

Jag instämmer fullt i Utredningens beslut om förordande av system E såsom varande ägnat att i rätt betydande delar avlägsna de stora praktiska olägenheter, som vidlåda nuvarande system med både allmän och lokal avgift. Dock kan man ernå den största förenkling och fördel för jordbruket genom att i stället stanna för system A, vilket dessutom skulle giva organisationerna mycket större möjligheter att inom sig samla och behålla de olika grupperna av mjölkproducenterna. Den större spänning mellan konsumtions- respektive produktmjölks priser, som enligt system A kommer att kvarstå, blir genom en ökad anslutning till organisationerna av mera teoretisk betydelse och får därför ej tillskrivas samma vikt som vid tillämpning av de övriga systemen. Statsåtgärderna för stödjande av mjölkpriserna kunna och böra begränsas till att åstadkomma ett sådant prisläge för den viktigaste produkten, smöret, att detta skapar ett gott utgångsläge för producenternas självhjälpsträvanden. System A fyller dessa villkor och skapar således möjligheter för organisationerna att genom verkligt effektivt arbete förbättra *nettopriserna* å såväl konsumtionsmjölken som mejeriprodukterna. Om dessa möjligheter utnyttjas, erhåller jordbruket ett större och mera stadigvarande stöd än en statlig prisutjämning mellan konsumtions- och produktmjölk innebär.

av herr Jeppsson:

Då den nuvarande mjölkregleringen ännu icke varit i funktion mer än en kortare tid, synas mig tillräckliga skäl icke vara förebragta för att nu företaga en revision av densamma. Däremot finner jag läget å smörmarknaden göra en höjning av den allmänna mjölkavgiften nödvändig. Skulle utan avseende å vad jag anfört en revision av de gällande bestämmelserna anses böra redan nu komma till stånd, ansluter jag mig emellertid till majoritetens uppfattning beträffande riktlinjerna för en dylik revision.

av herr Strindlund:

Syftet med den nuvarande mjölkregleringen är i första hand stödjande av priserna å mjölk och mejeriprodukter. Av grundläggande betydelse är därvid, att priset å smör bringas upp till och bibehålles å en skälig nivå. På grund av de osäkra förhållanden, som nu råda icke minst å den internationella smörmarknaden, kan ett dylikt resultat, enligt min mening, ernås endast under förutsättning att smörets konkurrenskraft å den inhemska marknaden bevaras eller stärkes. Detta åstadkommes säkrast och mest effektivt genom att importen och tillverkningen i landet av margarin påläggas en lämpligt avvägd accis. Även om en sådan ej skulle komma till stånd, torde säkerligen en stegring i smörpriset ha till följd en höjning av priset å margarin till nackdel för konsumenterna och utan att något allmänt intresse därav gagnas. En annan förutsättning för att smörpriset skall kunna bibehållas å skälig höjd är att produktionen av mjölk och mejeriprodukter i viss mån avpassas efter förhandenvarande förhållanden. På detta område hava de nu existerande mejerisammanslutningarna, enligt mitt förmenande, en viktig uppgift att fylla. Införande av en avgift av tillräcklig storlek å importerat och inom riket tillverkat kraftfoder synes ock i detta avseende kunna utöva ett välgörande inflytande.

Utgående från ovan anförda synpunkter anser jag, att priserna å mjölk och mejeriprodukter böra stödjas på i huvudsak följande sätt. Enär genom smörprisets stödjande margarinindustrien i konkurrenshänseende kommer att tillskyndas betydande fördelar, är det rimligt att av de medel, vilka inflyta genom margarinaccisen, visst belopp, svarande mot sagda industris intresse av smörprisets stegring, användes för stödaktionens finansiering. Av återstående accismedel torde lämpligen bidrag kunna utgå för tillgodoseende av skilda sociala behov. Förutsätter man, att åsyftade belopp bestämmes till cirka 10 miljoner kronor, svarande mot 20 öre för kilogram margarin, skulle för att smörpriset, enligt i betänkandet angivna principer för dess stödjande, må kunna bringas upp till 230 öre för kilogram erfordras ytterligare tillskott av medel, vilka lämpligen kunna anskaffas genom uttagande av en allmän avgift av 0.4 öre efter för system A i betänkandet anförda grunder. Detta skulle innebära, att den nuvarande allmänna avgiften kunde till sin storlek bibehållas men begränsas att avse allenast till produktberedning i mejerier använd mjölk. Att med en dylik anordning smörpriset komme att effektivt stödjas till gagn särskilt för de trakter, varest produktmjölken överväger, är obestridligt. Ehuru därigenom även konsumtionsmjölkprisernas bevarande på en skälig nivå underlättas, böra desamma dock, enligt min mening, i nuvarande läge beredas ytterligare stöd genom att de medel, som inflyta genom ovan förordade avgift å kraftfoder, användas till prisutjämning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. Utjämningsförfarandet synes lämpli-

gen kunna ske enligt i betänkandet för system E angivna grunder, därvid emellertid fördelning av utjämningsmedlen på skilda områden skall verkställas i förhållande till den *beräknade* mängden inom varje område saluförd mjölk.

En anordning enligt anförda riktlinjer skulle under förhandenvarande förhållanden vid en kraftfoderavgift av 2 kronor för 100 kilogram medföra, att nettopriset å *produktmjölk* efter utjämning, sådant sagda pris i betänkandet beräknats, bleve i Stockholmstrakten cirka 10 öre, i Skåne cirka 9½ öre, i Norrland nära 11 öre samt i landet i genomsnitt mellan 9½ och 10 öre. Medelnettopriset å saluförd mjölk komme vid ifrågavarande anordning att bliva ej obetydligt högre än vid något av de i betänkandet anförda systemen. Förutom att densamma sålunda i sina ekonomiska verkningar ställer sig jämförelsevis fördelaktig, innebär den även ur andra synpunkter betydande fördelar. Varje anledning till motsättning mellan de olika jordbrukarna undvikes och samverkans stora betydelse framträder klart till nytta för organisationssträvandena. Anordningen kan ock lätt i sina huvuddrag bibehållas på frivillig grund genom överenskomelse mellan av densamma gynnade parter. Vidare tryggas i viss mån avsättningsmöjligheterna för mjölken inom landet och möjlighet för en viss reglering av produktionen öppnas. Uppbörden av erforderliga avgifter samt kontrollen över deras behöriga utgörande bliva slutligen förhållandevis enkla och billiga.

I anslutning till min sålunda angivna uppfattning har jag inom Utredningen föreslagit, att en anordning för stödjande av priserna å mjölk och mejeriprodukter i enlighet med ovan omförmälda huvudgrunder skulle övervägas. Detta har emellertid med hänsyn till Utredningen meddelade direktiv ansetts ej kunna ske. Vid sådant förhållande och då det i betänkandet angivna mjölkavgiftssystemet E synes mig ur flera synpunkter erbjuda påtagliga fördelar framför såväl nuvarande som övriga av Utredningen diskuterade avgiftssystem, har jag funnit mig kunna inom Utredningen förorda, att, i händelse av revision av gällande bestämmelser om mjölkavgifter, för sagda system angivna grunder måtte därvid vinna tillämpning.

Förslag

till

förordning om upptagande av viss avgift för åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter skall, där Kungl. Maj:t så förordnar, enligt bestämmelserna i denna förordning upptagas viss avgift å mjölk och grädde (mjölkavgift).

2 §.

Förordnande om upptagande av mjölkavgift må ej meddelas, med mindre framställning därom blivit gjord av mejerisammanslutning, som representerar minst 60 % av den totala årliga invägda mjölmängden vid rikets samtliga mejerier enligt den senaste tillgängliga officiella mejeristatistiken, och denna framställning biträts av minst $\frac{2}{3}$ av sammanslutningens medlemmar, företrädande sammanlagt minst $\frac{3}{4}$ av den totala årliga invägda mjölmängden vid de till sammanslutningen anslutna mejerierna.

Mjölkavgift må ej fastställas för längre tid eller till högre belopp än som begärts i framställning, varom i första stycket sägs.

3 §.

Mjölkavgift skall utgå å inom riket saluförd mjölk och grädde; ägande Kungl. Maj:t att från avgiftsskyldighet undantaga de fall, där så med hänsyn till ringa produktion eller andra förhållanden finnes skäligt.

4 §.

Mjölkavgift skall erläggas, såvitt fråga är om mjölk och grädde som av mjölkproducent levereras till mejeri eller mjölkhandlare, av den, som sålunda från mjölkproducenten mottagit varan, samt beträffande annan mjölk och grädde av mjölkproducenten.

5 §.

Mjölkavgift skall uppbäras av mejerisammanslutning, på vars framställning förordnande om avgiftens upptagande blivit meddelat, och förvalt-

ningen av de genom avgiften influtna medlen skall omhänderhavas av samma mejerisammanslutning.

I den mån Kungl. Maj:t för visst område så bestämmer, kan förvaltning av avgiftsmedel överlämnas till inom området verksam mejerisammanslutning.

6 §.

Medel, vilka inflyta genom upptagande av mjölkavgift, skola av den mejerisammanslutning, som förvaltar medlen, enligt av Kungl. Maj:t fastställd plan användas till åtgärder för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden inom riket för mjölk och mejeriprodukter.

7 §.

Mejerisammanslutning, som förvaltar influtna avgiftsmedel, är gentemot Kungl. Maj:t redovisningsskyldig för att medlen användas enligt därför av Kungl. Maj:t fastställd plan.

8 §.

Förordnande om upptagande av mjölkavgift må, där förhållandena där- till föranleda, av Kungl. Maj:t återkallas.

9 §.

På en särskild av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd, statens mjölk-nämnd, ankommer att handlägga frågor i avseende å tillämpningen av denna förordning. Nämnden skall hava till uppgift att avgiva yttranden i de ärenden, som enligt förordningen skola avgöras av Kungl. Maj:t, att utöva tillsyn över mejerisammanslutning, som uppbär mjölkavgift eller förvaltar influtna avgiftsmedel, samt att i övrigt följa den verksamhet, varom här är fråga, och hos Kungl. Maj:t göra de framställningar, vartill förhållandena kunna föranleda.

Närmare föreskrifter om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

10 §.

Erforderliga föreskrifter beträffande grunderna för mjölkavgifts uttagande samt ordningen för sådan avgifts fastställande, erläggande och in- drivande, så ock närmare bestämmelser i avseende å förordningens tillämpning i övrigt meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1933, då förordningen den 30 juni 1932 (nr 325) om upptagande av vissa avgifter för åstadkommande av förbättrad organisation vid avsättningen av mjölk och mejeriprodukter skall upphöra att gälla utom beträffande avgifter, som avse tid före först- nämnda dag.

Tabell I. Beräkning av mängden saluförd

L ä n	F o l k m ä n g d			Konsumtionsmjölk och -grädde per person kg	Summa konsumtionsmjölk, ton
	31/12 1931	Jordbruksbefolkning	Övrig befolkning		
Stockholms stad.....	514 333	4 500	509 800	270	137 650
Stockholms län.....	265 906	89 800	176 100	270	47 550
Uppsala ».....	137 582	63 200	74 400	270	20 090
Södermanlands ».....	187 877	92 600	95 300	270	25 730
Östergötlands ».....	309 588	133 000	176 600	270	47 680
Jönköpings ».....	232 121	107 300	124 800	230	28 700
Kronobergs ».....	155 073	90 200	64 900	240	15 580
Kalmar ».....	231 266	118 100	113 200	230	26 040
Gotlands ».....	57 450	33 900	23 600	230	5 430
Blekinge ».....	144 942	55 300	89 600	220	19 710
Kristianstads ».....	246 185	131 300	114 900	240	27 580
Malmöhus ».....	512 366	151 200	361 200	240	86 690
Hallands ».....	150 548	80 300	70 200	230	16 150
Göteborgs och Bohus län.....	460 054	81 600	378 500	230	87 060
Älvsborgs län.....	313 778	152 900	160 700	230	36 960
Skaraborgs ».....	242 299	147 700	94 600	230	21 760
Värmlands ».....	270 414	133 500	136 900	235	32 170
Örebro ».....	218 598	86 500	132 100	270	35 670
Västmanlands ».....	161 297	70 800	90 500	270	24 440
Kopparbergs ».....	249 491	108 700	140 800	225	31 680
Gävleborgs ».....	279 471	100 600	178 900	225	40 250
Västernorrlands ».....	279 590	116 200	163 400	225	36 770
Jämtlands ».....	135 121	80 400	54 700	225	12 310
Västerbottens ».....	205 454	122 000	83 500	235	19 620
Norrbottnens ».....	201 642	91 200	110 400	235	25 940
Hela riket	6 162 446	2 442 800	3 719 600	244	909 210

Tabellen är upprättad av byråchefen Ernst Höijer. — Uppgifterna om jordbruksbefolkningens antal hava hämtats från 1920 års folkräkning, varvid i brist på senare uppgifter antagits, att denna del av befolkningen sedan år 1920 bibehållit sig i huvudsak oförändrad. Den »övriga» befolkningen har uträknats såsom skillnaden mellan hela folkmängden och jordbruksbefolkningen. — Förbrukningen per person av konsumtionsmjölk och konsumtionsgrädde inom den icke jordbruksidkande delen av befolkningen har beräknats med ledning av socialstyrelsens undersökning angående levnadskostnaderna i städer och industriorter omkring år 1923. Enligt denna undersökning utgjorde inom industriarbetarhushåll

mjölk och grädde inom varje län år 1931.

Vid mejerierna använd oskummad mjölk, i ton, till			Summa produkt-mjölk, ton	Total-summa saluförd mjölk, ton	Den saluförda mjölkens fördelning på	
Smörberedning	Ystning	Annan produktberedning			Konsumtionsmjölk, %	Produkt-mjölk, %
5 830	—	—	5 830	143 480	95·9	4·1
11 750	3 590	—	15 340	62 890	75·6	24·4
23 180	4 950	—	28 130	48 220	41·7	58·3
56 000	17 080	—	73 080	98 810	26·0	74·0
95 050	35 160	—	130 210	177 890	26·8	73·2
49 500	9 040	—	58 540	87 240	32·9	67·1
22 480	9 990	—	32 470	48 050	32·4	67·6
119 300	4 600	—	123 900	149 940	17·4	82·6
42 500	1 600	—	44 100	49 530	11·0	89·0
41 800	1 320	—	43 120	62 830	31·4	68·6
207 130	4 560	—	211 690	239 270	11·5	88·5
301 630	10 100	1 220	312 950	399 640	21·7	78·3
121 830	2 390	520	124 740	140 890	11·5	88·5
8 500	650	—	9 150	96 210	90·5	9·5
38 450	18 950	—	57 400	94 360	39·2	60·8
68 830	109 580	1 690	180 100	201 860	10·8	89·2
14 280	2 330	—	16 610	48 780	65·9	34·1
41 580	8 780	—	50 360	86 030	41·5	58·5
38 530	7 840	—	46 370	70 810	34·5	65·5
10 830	1 720	—	12 550	44 230	71·6	28·4
13 500	830	—	14 330	54 580	73·7	26·3
3 430	2 830	—	6 260	43 030	85·5	14·5
2 180	6 930	—	9 110	21 420	57·5	42·5
7 150	4 660	—	11 810	31 430	62·4	37·6
3 000	4 190	—	7 190	33 130	78·8	21·7
1 348 240	273 670	3 430	1 625 340	2 534 550	35·9	64·1

förbrukningen i medeltal för hela landet per person och år 194 kilogram oskummad mjölk och 3·8 kilogram grädde, eller tillsammans 232 kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde. Häremot svarar i tabellen ett medeltal för hela landet av 244 kilogram. Ökningen motiveras av en sedan år 1923 skedd, av mejeristatistiken bekräftad stegring av gräddförbrukningen. — Uppgifterna om den vid mejerierna för beredning av mejeriprodukter använda mjölken äro hämtade från mejeristatistiken för år 1931. — Vid beräkningen av salumjölken har icke någon hänsyn tagits till de saluförda mängderna lantsmör och lantost.

Tabell II. Av mejerierna försåld konsumtionsmjölk och konsumtionsgrädde inom varje län år 1931.

L ä n	Försåld mjölk, ton	Försåld grädde om- räknad till mjölk, ton	Summa, ton
Stockholms stad	45 842	37 870	83 712
Stockholms län	6 290	4 056	10 346
Uppsala »	11 708	15 510	27 218
Södermanlands »	10 140	11 452	21 592
Östergötlands »	15 097	9 909	25 006
Jönköpings »	8 929	6 022	14 951
Kronobergs »	2 487	2 534	5 021
Kalmar »	8 883	6 213	15 096
Gotlands »	1 475	1 569	3 044
Blekinge »	5 763	3 454	9 217
Kristianstads »	8 114	11 548	19 662
Malmöhus »	31 174	52 942	84 116
Hallands »	10 748	17 927	28 675
Göteborgs och Bohus län	7 213	5 475	12 688
Älvsborgs län	7 637	8 271	15 908
Skaraborgs »	7 442	7 223	14 665
Värmlands »	7 438	5 717	13 155
Örebro »	8 844	8 349	17 193
Västmanlands »	14 672	22 325	36 997
Kopparbergs »	9 459	7 705	17 164
Gävleborgs »	6 268	5 043	11 311
Västernorrlands »	6 491	3 581	10 072
Jämtlands »	2 940	2 354	5 294
Västerbottens »	5 290	3 559	8 849
Norrbottens »	6 656	1 975	8 631
Hela riket	257 000	262 583	519 583

Tabellen är upprättad av byråchefen Ernst Höijer och grundar sig på mejeristatistiken för år 1931.

Tabell III. Beräkning av verkningarna i olika hänseenden av vissa mjölkavgifts-system.

Vid nedanstående beräkningar har förutsatts, att all vid mejeri invägd mjölk samt 50 % av den vid sidan av mejeri försålda konsumtionsmjölken äro i förekommande fall avgifts- pliktiga, att årsexporten av smör utgör 15 000 ton, att medelnettopriset å exporterat smör vid fri prisbildning är 120 öre för kilogram samt att produktmjölkens nettopris är detsamma som mjölkens smörvärde med tillägg av 0.5 öre för kilogram, motsvarande skillnaden mellan skummjölkens värde och mejerikostnaderna. Vid beräkningarna har hänsyn ej tagits till kostnaderna för förfärandet. Beträffande systemens närmare anordning se kap. V i betänkandet.

	System A	System B	System C	System D	System E	System F ¹
Avgift å produktmjölk, öre för kilogram.....	1.0	0.4	—	0.7	1.0	0.4(0.2)
» » konsumtionsmjölk, » » »	—	1.4	2.3	0.7	1.0	2.4(2.2)
Hela riket.						
Total mängd avgiftspliktig mjölk..... 2 350 000 ton						
därav produktmjölk 1 630 000 »						
» konsumtionsmjölk..... 720 000 »						
Inflytande avgiftsmedel milj. kr.	16.3	16.6	16.6	16.5	23.5	23.5
därav för stöd åt exporten » »	16.3	16.6	16.6	16.5	16.3	9.1
» » prisutjämningsbidrag å pro- duktmjölk » »	—	—	—	—	7.2	14.4
Smörnoteringen i Sverige öre för kg	229	231	231	230	229	181
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... » » »	8.7	9.3	9.7	9.0	8.7	7.3
Prisutjämningsbidrag..... » » »	—	—	—	—	0.4	0.9
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning » » »	8.7	9.3	9.7	9.0	9.1	8.2
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna... » » »	14.0	14.0	14.0	14.0	14.0	14.0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk » » »	14.0	12.6	11.7	13.3	13.0	11.6
Spänning » » »	5.3	3.3	2.0	4.3	3.9	3.4
Medelnettopris å saluförd mjölk » » »	10.3	10.3	10.3	10.3	10.3	9.2
Stockholms tillförselområde.						
(Stockholms stad och län, Uppsala, Söderman- lands, Östergötlands, Örebro och Västmanlands län.)						
Total mängd avgiftspliktig mjölk..... 630 000 ton						
därav produktionsmjölk..... 350 000 »						
» konsumtionsmjölk..... 280 000 »						

¹ Nuvarande system med för närvarande utgående avgifter och antagen lokal mjölkreg- lering i hela riket. Smörnoteringen blir härvid 181 öre. För ernående av en smörnotering å 230 öre fordras en höjning av den allmänna avgiften till 0.7 öre.

	System A	System B	System C	System D	System E	System F
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·3
Prisutjämningsbidrag » » »	—	—	—	—	0·8	1·6
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning » » »	8·7	9·3	9·7	9·0	9·5	8·9
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna » » »	15·0	15·0	15·0	15·0	15·0	15·0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk » » »	15·0	13·6	12·7	14·3	14·0	12·6
Spänning » » »	6·3	4·3	3·0	5·3	4·5	3·7
Medelnettopris å saluförd mjölk » » »	11·5	11·2	11·0	11·4	11·5	10·5
Sydsverige.						
(Skåne, Blekinge, Kalmar län och Gotland.)						
Total mängd avgiftspliktig mjölk..... 890 000 ton						
därav produktmjölk 740 000 »						
» konsumtionsmjölk 150 000 »						
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·3
Prisutjämningsbidrag » » »	—	—	—	—	0·2	0·4
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning » » »	8·7	9·3	9·7	9·0	8·9	7·7
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna » » »	12·5	12·5	12·5	12·5	12·5	12·5
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk » » »	12·5	11·1	10·2	11·8	11·5	10·1
Spänning » » »	3·8	1·8	0·5	2·8	2·6	2·4
Medelnettopris å saluförd mjölk » » »	9·3	9·6	9·8	9·5	9·3	8·1
Kronobergs och Jönköpings län.						
Total mängd avgiftspliktig mjölk..... 120 000 ton						
därav produktmjölk 90 000 »						
» konsumtionsmjölk 30 000 »						
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·3
Prisutjämningsbidrag » » »	—	—	—	—	0·3	0·7
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning » » »	8·7	9·3	9·7	9·0	9·0	8·0
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna » » »	14·0	14·0	14·0	14·0	14·0	14·0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk » » »	14·0	12·6	11·7	13·3	13·0	11·6
Spänning » » »	5·3	3·3	2·0	4·3	4·0	3·6
Medelnettopris å saluförd mjölk » » »	10·0	10·1	10·2	10·1	10·0	8·9

	System A	System B	System C	System D	System E	System F
Västsverige.						
(Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län.)						
Total mängd avgiftspliktig mjölk						
därav produktmjölk						
» konsumtionsmjölk						
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·3
Prisutjämningsbidrag	—	—	—	—	0·3	0·7
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning	8·7	9·3	9·7	9·0	9·0	8·0
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna..... » » »	14·0	14·0	14·0	14·0	14·0	14·0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk	14·0	12·6	11·7	13·3	13·0	11·6
Spänning	5·3	3·3	2·0	4·3	4·0	3·6
Medelnettopris å saluförd mjölk..... » » »	10·0	10·1	10·2	10·1	10·0	8·9
Värmlands och Kopparbergs län.						
Total mängd avgiftspliktig mjölk						
därav produktmjölk						
» konsumtionsmjölk						
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·3
Prisutjämningsbidrag..... » » »	—	—	—	—	1·7	3·3
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning	8·7	9·3	9·7	9·0	10·4	10·6
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna..... » » »	15·0	15·0	15·0	15·0	15·0	15·0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk	15·0	13·6	12·7	14·3	14·0	12·6
Spänning	6·3	4·3	3·0	5·3	3·6	2·0
Medelnettopris å saluförd mjölk..... » » »	12·6	12·0	11·6	12·3	12·6	11·9
Norrland.						
Total mängd avgiftspliktig mjölk						
därav produktmjölk						
» konsumtionsmjölk						
Nettoproduktmjölkpris efter avdrag för å produktmjölken utgående avgift... öre för kg	8·7	9·3	9·7	9·0	8·7	7·5
Prisutjämningsbidrag	—	—	—	—	1·8	3·6
Nettoproduktmjölkpris efter utjämning	8·7	9·3	9·7	9·0	10·5	11·1
Pris å konsumtionsmjölk efter avdrag av distributionskostnaderna..... » » »	16·0	16·0	16·0	16·0	16·0	16·0
Nettopris (efter avdrag av avgift) å kon- sumtionsmjölk	16·0	14·6	13·7	15·3	15·0	13·8
Spänning	7·3	5·3	4·0	6·3	4·5	2·7
Medelnettopris å saluförd mjölk..... » » »	13·4	12·7	12·3	13·1	13·4	12·8

Promemoria

angående vissa i utlandet vidtagna åtgärder till stöd för mjölkproduktionen.

Denna redogörelse, som avser att komplettera en i propositionen nr 255/1932 i ämnet lämnad framställning (propositionen sid. 12—14), är i huvudsak grundad på en av professor Jon Skeie i Oslo enligt uppdrag av det i Norge inrättade omsättningsrådet från trycket utgiven skrift om »Organisasjon og Lovgivning til hjelp i jordbrukskrisen» (Oslo 1933). Professor Skeie har även haft vänligheten att genom förmedling av utrikesdepartementet lämna vissa ytterligare uppgifter i ämnet.

Vad först angår vissa utomeuropeiska länder, där lagstiftningen på ifrågavarande område särskilt sysslat med kontrollen av exportvarorna, må följande anföras.

Nya Zeeland har sedan 1923 en lag om kontroll över exporten av mejeriprodukter (Dairy Produce Export Control Act). Kontrollen skall enligt lagen handhas av ett särskilt kontrollråd sammansatt sålunda, att valda representanter för producenterna utgöra majoritet men att mejeriproduktfabrikanterna även bli representerade, varjämte regeringen skall utse minst en medlem. Rådet kan utöva kontroll över exportvarorna i alla avseenden och därvid bestämma om kvalitet, exportkvantiteter, pris, försäljningssätt m. m. Det kan övertaga själva försäljningen eller låta exporten ske genom privata exportörer, som erhålla licens härför. Den sistnämnda vägen har följts vid lagens tillämpning, och det är föreskrivet, att export ej kan ske utan licens av regeringen, lämnad på villkor, som rådet föreslagit. Rådet kan slutligen också lägga avgifter på exportvarorna. Av de influtna avgiftsmedlen bestridas kostnaderna för rådets verksamhet, varjämte rådet därav kan utbetala förskott till producenterna. I *Sydafrikanska Unionen* har genom en lag av 1930 om kontroll över mejerihanteringen (Dairy Industry Control Act) upprättats ett kontrollråd med vidsträckta funktioner. Rådet, som utgöres av mejeriinspektören i Unionen samt representanter för det offentliga, producenterna och affärsmännen, har bland annat befogenhet att lägga avgifter på importerade mejeriprodukter, att utbetala exportpremier å mejeriprodukter, att bestämma exportkvantiteter och fördela exportkvota samt att fastställa minimipriser för mjölk, som levereras till fabrikena. *Australien* har sedan 1924 en lag om kontroll över exporten av mejeriprodukter (Dairy Produce Export Control Act), enligt vilken upprättats ett kontrollråd, som bland annat kan bestämma, att export endast må ske efter licens, kontrollera skeppning och kontrakt samt reglera pris och försäljningsvillkor. Kontrollrådet, vari producentrepresentanterna utgöra flertalet men även staten och exportörerna äro representerade, kan lägga avgift på exportvarorna. Avgiftsmedlen användas till bestridande av kostnaderna för rådets verksamhet. Enligt *The Stabilisation Scheme* upptages en avgift å allt inom landet producerat smör. Härigenom inflytande medel användas

till smörexportpremier. Särskilda lagar om organisation av avsättningen av jordbruksprodukter äro utfärdade i *Queensland* och *Nya Sydvaldes*. Dessa lagar, som bringats i tillämpning för vissa av de nu ifrågavarande produkterna, stadga en mycket sträng reglering av avsättningen. I *British Columbia* i *Canada* finns en särskild lag av 1929 och 1930 om utjämning av priserna vid försäljning av mejeriprodukter (*Dairy Products Sales Adjustment Act*), som föreskriver, att under vissa förutsättningar skola tillsättas utjämningskommittéer med befogenhet att utjämna skillnaden mellan mjölkens värde vid försäljning till förbrukning och dess värde vid försäljning för produktion av mejeriprodukter. Varje kommitté skall bestå av tre medlemmar, av vilka en utses av de kooperativt organiserade producenterna, en av övriga producenter och en, tillika ordförande, av generalguvernören. Sådan kommitté skall tillsättas när ansökning därom göres av minst 60 % av mjölkproducenterna inom det ifrågavarande området. Kommitten kan icke bestämma försäljningspriserna samt ej heller träffa avgörande om försäljningskvantiteter och försäljningsställen. Däremot kan kommittén fastslå skillnaden mellan priserna för konsumtionsmjölken och priserna för produktmjölken, fastslå försålda kvantiteter samt träffa anordningar för utjämnande av nämnda prisskillnad och pålägga en utjämningsavgift, vilken må uttagas tvångsvis.

I fråga om europeiska länder må först nämnas, att i *Tyskland* äro i riksmjölklagen av 1930 meddelade bestämmelser om tvångsorganisation av företag, som producera eller förädla mjölk eller mejeriprodukter. Dessa bestämmelser trädde i kraft den 15 maj 1931. Ändamålet med en sådan tvångsorganisation kan vara reglering av mjölks användning till beredande av mejeriprodukter eller reglering av konsumtionsmjölksförsäljningen eller de båda nämnda sakerna. Sammanslutningens verksamhetsområde skall vara, beträffande användningen av produktmjölk produktionsområdet och vad angår försäljning av konsumtionsmjölk förbrukningsområdet. Tvångsorganisation beslutas av den högsta myndigheten inom vederbörande delstat. När framställning göres om genomförande av tvångsorganisation, skall först inhämtas yttrande av vederbörande företags fackliga representation och företagen skola uppfordras att frivilligt organisera sig, innan några åtgärder vidtagas för tvångsorganisation. Organisationsavgifterna bestämmas av myndigheten. När organisationen skall fastställa mjölkpriserna, skall ett särskilt prisutskott tillsättas, vilket har att medverka för bestämmandet av ekonomiskt lämpliga priser. Vid tillsättandet av prisutskottet skall hänsyn tagas till producenter, mejerier, mjölkhandlare och konsumenter. Vederbörande myndighet kan i stället för att förordna om anordnandet av nya organisationer föreskriva, att företag skall inträda som medlem i redan existerande frivillig sammanslutning, varvid myndigheten kan bestämma, att det skall gälla andra regler för de tvångsvis organiserade medlemmarnas rättigheter och skyldigheter än för de frivilliga medlemmarnas.

I *Österrike*, som tidigare icke kunde genom egen produktion täcka sitt behov av mejeriprodukter men nu har ett exportöverskott, har genom en lag av 1931 upprättats en prisutjämningsfond för mjölk (*Milchausgleichsfond*). Denna förvaltas av en kommission bestående av nitton medlemmar, utnämnda av jordbruksministern. Av medlemmarna utses nio av jordbrukets huvudorganisationer, fyra av handels-, hantverks- och industriorganisationer samt tre av arbetarorganisationer; ordföranden och två andra ledamöter utses utan förslag. Medel till fonden anskaffas genom

en särskild utjämningsavgift. Sådan avgift skall erläggas av envar, som mottager mjölk och försäljer den direkt till konsument eller använder den för yrkesmässig framställning av andra livsmedelsprodukter än smör och ost eller för framställning av industriprodukter. Avgift skall dessutom erläggas av mjölkproducenter, som sälja mjölk direkt till konsumenter på större konsumtionsorter (städer med över 5 000 invånare och kurorter) eller till orter, som jordbruksministern efter förslag av kommissionen har ställt i samma klass som de förstberörda orterna. Mjölkproducenter, som ej sälja över 5 000 liter årligen, kunna av jordbruksministern efter förslag av kommissionen fritagas från avgiftsskyldighet. Utjämningsavgiften skall alltid i sista hand bäras av mjölkproducenterna, såtillvida som mellanhänderna hava rätt att avräkna avgiften från de pris, som de betala sina mjölkleverantörer. Avgiftens storlek bestämmes av jordbruksdepartementet efter förslag av kommissionen. Den kan emellertid av departementet ej fastställas till högre belopp än 3 groschen per liter. Av utjämningsfonden skola bidrag utlämnas till smör- och ostproducenter samt till konsumtionsmjölksproducenter, som leverera sin mjölk på mindre fördelaktiga avsättningsorter. Bidragen till smör- och ostproducenterna hava till ändamål att i största möjliga utsträckning utjämna prisskillnaden mellan produktmjölken och konsumtionsmjölken. Dessa bidrag utbetalas dock endast till producenter, som leverera smör och ost av högsta kvalitet. Bidragen till konsumtionsmjölksproducenterna avse först och främst att möjliggöra en reglering av försäljningen av konsumtionsmjölk till Wien. Kommissionen fastställer de maximikvantiteter, som skola tillföras Wien från bestämda distrikt. Rätt till utjämningsbidrag tillkommer mjölkproducenter, som bo inom dessa distrikt och förut regelmässigt skickat mjölk till Wien, när de efter anmodan av kommissionen eller i samråd med denna inställa sin leverans av hänsyn till en jämn tillförsel. Utjämningsbidrag tilldelas även producenter, som på kommissionens anmodan tillverka smör och ost av den mjölk, som icke finner avsättning i Wien. På enahanda sätt kan prisutjämningsbidrag utbetalas för att hindra för stort utbud av konsumtionsmjölk på andra konsumtionsorter.

I *Schweiz* har förbundsrådet i mars 1933 framlagt förslag om fortsatt statsunderstöd åt mjölk- och smörproducenterna under driftåret 1 maj 1933—30 april 1934. Förbundsrådet utgår i förslaget från att liksom hittills ett mjölkpris av 18 centimes per kilogram samt på grundval härav beräknade smör- och ostpriser skola garanteras producenterna. För detta ändamål begär förbundsrådet ett anslag av 20 miljoner francs. Förbundsrådet föreslår härjämte, att liksom hittills en del av inkomsten av vissa provisoriska tilläggstullar å fodermedel skall användas för samma ändamål. Härigenom beräknas kunna erhållas ett belopp av 5½ miljoner francs. För ändamålet skola vidare, såsom för närvarande, disponeras dels den till smörcentralen (en sammanslutning av smörimportörer i Schweiz) anslagna tilläggstullen å smör m. m. dels ock den avgift av 1 centime per kilogram levererad mjölk, som av producenterna erlägges till de schweiziska mjölkproducenternas centralförbund.

I *Nederländerna* har den 10 juni 1932 utfärdats en lag om krishjälp till mjölkproduktionen. Stödaktionen står under ledning av en regeringskommissarie, som är ordförande i krismejericentralen (Crisis-Zuivel-Centrale). Denna skall i övrigt bestå av 10 å 15 medlemmar, utnämnda av jordbruksministern och representerande kreatursägare, producenter av mejerivaror och margarin samt handlande och konsumenter. Enligt lagen är det för-

bjudet att transportera, sälja och leverera smör, margarin och »matfett», med mindre varan är försedd med ett av kriscentralen utlämnat märke. Sådana märken utlämnas till godkända producenter av mejeriprodukter, organisationer av mejeriproducenter, importörer av mejeriprodukter, margarinfabriker samt producenter och importörer av »matfett». För märkena skall erläggas avgift, som fastställs av jordbruksministern. Avgiften för »smörmärkena» skall enligt lagen fastställas sålunda, att de godkända mjölkproducenterna, som hava levererat sin mjölk till mejeri eller själva förädlat den till mejeriprodukter, kunna få ett sådant tillägg till mjölkpriserna, att man uppnår ett normalpris, vilket såvitt möjligt täcker produktionskostnaderna. Avgiften för »margarinmärkena» skall fastställas med hänsyn tagen till skillnaden mellan produktionskostnaderna för smör och margarin samt på sådant sätt, att förhållandet mellan försäljningspriserna för dessa varor blir så stabilt som möjligt. Avgiften för »matfettmärkena» skall fastställas sålunda, att det normala förhållandet mellan marknadspriserna för margarin och »matfett» icke förtryckes. Avgiftsmedlen skola inflyta till en krismejerifond, som förvaltas av krismejericentralen. Från fonden skola enligt av jordbruksministern fastställda regler utbetalas bidrag till de godkända mjölkproducenterna, varjämte med fondens medel skola bestridas de med lagens tillämpning förbundna utgifterna. Under tiden den 28 augusti—den 24 september 1932 utbetalade kriscentralen ett bidrag av 1½ cent per kilogram mjölk. Några senare uppgifter hava icke varit tillgängliga vid promemorians upprättande.

I Storbritannien har den 31 juli 1931 utfärdats en lag om saluförande av jordbruksprodukter (Agricultural Marketing Act), enligt vilken en majoritet av jordbrukare har möjlighet att erhålla fastställelse å vissa försäljningsplaner med bindande verkan även för övriga jordbrukare, som producera i försäljningsplanerna avsedda varor. Med lagen har, bland annat, åsyftats möjliggörande av en förbättrad organisation av hemmamarknaden för mjölk och mejeriprodukter. Före lagens tillkomst hade på jordbrukarorganisationernas initiativ vidtagits särskilda åtgärder i detta syfte. Sålunda hade sedan 1922 National Farmers' Union varje år fört förhandlingar med mjölkhandlarnas organisation om försäljningsvillkor och pris under det kommande året. Därvid hade utarbetats normalkontrakt, som sedan delvis blivit följda vid upprättandet av de verkliga försäljningsavtalen, och i dessa kontrakt hade gjorts skillnad mellan konsumtionsmjölkspris och produktmjölkspris. Köparen skulle enligt kontrakten mottaga producentens hela försäljningskvantitet, och i kontrakten bestämdes, huru stor procent av varje månadsleverans, som skulle betalas efter konsumtionsmjölkspris. Under lagens parlamentsbehandling framhölls emellertid från regeringshåll, att normalkontrakten icke vunnit någon allmännare tillämpning, då mjölkproduktionen i England översteg behovet av konsumtionsmjölk och mjölkhandlarna därför hade möjlighet att pressa priserna för producenterna. För att komma till rätta med dessa förhållanden ansågs en tvångsorganisation av mjölkmarknaden erforderlig. Även vissa andra marknader åsyftades. Sådan tvångsorganisation avsåg man att genomföra medelst de i lagen stadgade försäljningsplanerna. Dessa skola fastställas till efterrättelse av jordbruksministern men måste dessförinnan godkännas av parlamentet.

Den skotska jordbrukarorganisationen (The Scottish Agricultural Organisation Society Ltd.) har i juni 1932 med åberopande av 1931 års lag framlagt förslag till plan för reglering av mjölkförsäljningen i Skott-

land. Enligt förslaget skall det råd, som av producenterna skall utses för försäljningsplanens handhavande, erhålla bemyndigande att köpa mjölk och tillverka smör, ost m. m. samt att bestämma producenternas pris å mjölken vid försäljning till konsumtion och vid försäljning till produktberedning. Betalningen för all försald mjölk skall enligt planen ingå till rådets kassa. Av denna kassa skall sedan till producenterna utbetalas ett enhetspris för mjölken, bestämt utan hänsyn till det pris, som erhållits för den enskilde producentens mjölk. Från enhetspriserna skola avdragas transportkostnaderna och eventuellt även göras avdrag för sämre kvalitet. Förslag till försäljningsplan enligt nämnda lag har sedermera framlagts även av National Farmers' Union.¹

För parlamentet har slutligen i mars 1933 framlagts ett förslag till vissa kompletterande bestämmelser angående försäljning av jordbruksprodukter (Agricultural Marketing Bill). Den nya lagen skall tillämpas endast när en försäljningsplan i enlighet med bestämmelserna i 1931 års lag blivit uppgjord eller är under förberedelse. Board of Trade skall enligt lagen erhålla befogenhet att besluta rörande importrestriktioner. Det skall vidare åligga en särskild kommission (Market Supply Committee), vilken skall tillsättas av jordbruksministern, att övervaka de allmänna förhållandena på marknaden för jordbruksprodukter samt att, med ledning av sina iakttagelser, till jordbruksministern inkomma med förslag till lämpliga åtgärder. Dylika initiativ kunna emellertid även tagas av representanter för de särskilda näringsgrenarna. Finnes anledning förmoda, att åtgärdernas effektivitet kommer att äventyras av variationer i införseln, kan jordbruksministern anhålla, att Board of Trade överväger och beslutar om vidtagandet av importrestriktioner. Åt Board of Trade anbefalles dels att tillvarata konsumenternas intressen, dels ock att följa den inverkan, som importreglering av viss vara kan få på landets kommersiella förbindelser.

I Norge bildades under åren 1930 och 1931 åtta mejeriförbund (melkesalagslag eller melkecentraler), som äro sammanslutna i Norske Melkeproducenters Landsförbund. Förbunden satte som sin huvuduppgift att ordna konsumtionsmjölkförsäljningen. Varje mejeriförbunds medlemmar äro organiserade i särskilda lokalföreningar. Medlemmarna äro skyldiga att leverera all sin salumjölk till mejeriförbundet eller till den mottagare, som mejeriförbundet anvisar. För konsumtionsmjölken hava medlemmarna att betala en avgift och de därigenom influtna medlen skola fördelas å produktmjölken enligt vissa grunder. För ordnandet av avsättningen av smör och ost verkar en kooperativ sammanslutning av mejerier, benämnd Norske Meieriers Eksportlag, som bildades år 1928 med uppgift att reglera avsättningen genom export av tillfällig överskottsproduktion men sedermera utvidgat sin verksamhet till att även omfatta försäljningen inom landet.

Den 6 juni 1930 utfärdades en lag, enligt vilken regeringen erhöll bemyndigande att lägga en omsättningsavgift å all mjölkförsäljning till främjande av organisationsarbetet. Sådan avgift kan av regeringen fastställas för ett år i sänder efter framställning av ett genom lagen inrättat särskilt råd (omsetningsråd), i vilket sitta representanter för vissa producent- och konsumentorganisationer m. fl. Omsättningsavgiften skall enligt lagen erläggas av alla, som leverera mjölk direkt till konsument eller till mejeri, ysteri eller mjölkcondenseringsfabrik eller till andra fö-

¹ Försäljningsplan enligt Agricultural Marketing Act har hittills fastställts allenast ifråga om humle.

retag, vilka sälja mjölk, som de erhålla direkt från producenten. Förordnande om upptagande av omsättningsavgift har med stöd av denna lag meddelats för följande tre perioder 1 mars 1931—29 februari 1932, 1 mars 1932—28 februari 1933 samt 1 mars 1933—28 februari 1934. För den första perioden bestämdes avgiften till 0.2 öre och för de två sista perioderna har avgiften bestämts till 0.25 öre, allt räknat per kilogram mjölk. Avgiftsmedlen hava använts till åtgärder för befordrande av mejerihanteringens tekniska utveckling samt till genomförande av vissa prisreglerande åtgärder å smörmarknaden.

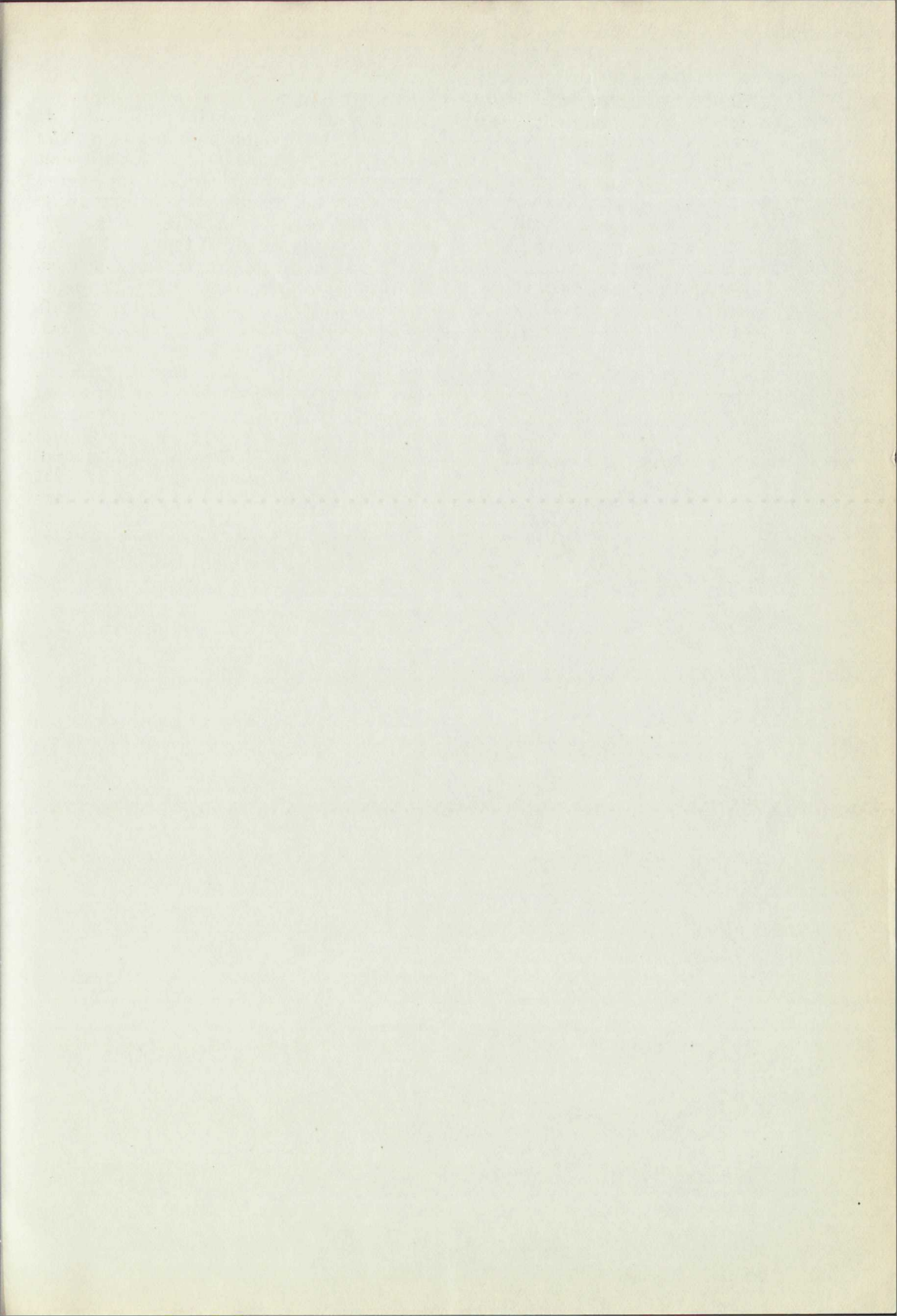
De inom organisationerna frivilligt tillämpade utjämningsavgifterna å konsumtionsmjölken synas till en början i regel hava satts till 2 öre per liter. Avgiftens storlek beräknades därvid på grundvalen av varukvantiteter och priser våren 1930. När det starka priset på smör och ost sedermera började på världsmarknaden hösten 1930, medförande jämväl ett starkt prisfall å produktmjölken, höjdes emellertid utjämningsavgifterna av förbunden — i de fall, då den ej var bunden genom gjorda utfästelser (i en del fall hade utjämningsavgiften för en tid av tre år fixerats till 2 öre beträffande försäljningar direkt från producent till konsument) — till ända upp emot 6 å 7 öre per liter konsumtionsmjölk. Härigenom kommo dock organisationerna i fara, i det att sålunda bland annat de konsumtionsmjölksförsäljare, som gått in i förbunden, på grund av de förhöjda avgifterna i stor utsträckning sökte undandra sig sina medlemsförpliktelser, exempelvis genom att pro forma utarrendera sina gårdar. På sina håll synes man rent av hava fruktat för ett sammanbrott av organisationerna.

Genom en lag av den 24 juni 1931 gjordes då ett tillägg till 1930 års lag, varigenom möjlighet bereddes att genom myndighetsbeslut lägga en allmän utjämningsavgift på konsumtionsmjölken i syfte att skaffa medel till utjämnande av prisskillnaden mellan denna mjölk och produktmjölken. Enligt 1931 års lag kan regeringen eller den, som regeringen där till bemyndigar, i distrikt, där en sammanslutning av mejerier och mjölkproducenter, som representerar den övervägande delen av mjölkförsäljningen, beslutat att av sina medlemmar uttaga en avgift å konsumtionsmjölken för utjämnande av nämnda prisskillnad, förordna om uttagande av en sådan avgift på all konsumtionsmjölk, som säljes genom mejeri, mjölkhandlare eller andra företag eller direkt från producent till konsument. Bemyndigande att förordna om upptagande av utjämningsavgifter å konsumtionsmjölk blev genom en resolution den 24 juli 1931 lämnat jordbruksdepartementet.

Förordnanden om upptagande av utjämningsavgifter hava meddelats av jordbruksdepartementet beträffande samtliga åtta mejeriförbundsområden. Avgiftens storlek skall enligt av departementet utfärdade föreskrifter bestämmas av det förut nämnda omsättningsområdet särskilt för varje sammanslutning (melkecentral), som erhållit rätt att uttaga sådan avgift, under iakttagande av att avgiftsbeloppen skola fastställas lika med de belopp, som sammanslutningen bestämt för sina medlemmar på basis och i överensstämmelse med de för varje tid gällande reglerna för prisutjämning och prissättning. Inom de olika områdena hava i enlighet härmed uttagits något varierande belopp. I allmänhet har utjämningsavgiften utgjort mellan 4 och 5 öre per kilogram, men i vissa undantagsfall har uttagits en avgift av upp till 8 öre per kilogram. För år 1932 beräknas, att genom utjämningsavgifterna influtit sammanlagt omkring 10 miljoner kronor.

Under inverkan sannolikt av nämnda lagar har mjölkproduktionen i Norge åren 1931 och 1932 ökat i något starkare proportion än under de närmast föregående åren. Den vid mejerierna invägd mjölken, som från år 1929 till år 1930 ökades från 408⁹ miljoner kilogram till 427⁷ miljoner kilogram, eller med 18⁸ miljoner kilogram, utvisar för år 1931 en ökning av 32³ miljoner kilogram och för år 1932 en ytterligare ökning av 35 miljoner kilogram. Smörproduktionen har ökat från 3 768 ton år 1929 till 3 945 ton år 1930 samt därefter ytterligare till 6 020 ton år 1931 och omkring 7 500 ton år 1932. Några åtgärder med direkt syfte att begränsa mjölkproduktionen hava icke vidtagits. Däremot har osttillverkningen genom åtgärder av Norske Melkeproducenters Landsforbund reglerats sålunda, att den ungefärligen skall motsvara landets eget behov av ost. Under år 1932 hava leverantörerna till de organiserade mejerierna även ålagts att enligt vissa regler mottaga skummjolk i retur. Genom en kraftig propaganda har man vidare sökt åstadkomma en ökad förbrukning av smör inom landet, och under innevarande år hava leverantörerna till de organiserade mejerierna i samma syfte ålagts att återköpa viss mängd smör, som i regel bestämts till 1 kilogram per leverantör och månad. Den av jordbruksdepartementet med stöd av margarinlagen av år 1931 föreskrivna inblandningen av smör i margarin har även stegrats. Inblandningsprocenten, som den 1 november 1931 bestämdes till 2 1/2 %, höjdes den 15 februari 1932 till 3 1/2 % och den 1 november 1932 till 5 % samt har slutligen för tiden 1 mars—1 juli 1933 bestämts till 7 %.

Sigge Lindby.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

Statens offentliga utredningar 1933

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utkast till strafflag. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. [6]
Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. [11]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Skatteutjämningsberedningen 2. [3]
Skatteutjämningsberedningen 3. [4]
Utredning och förslag ang. importmonopol på kaffe. [15]

Politi.

Socialpolitik.

Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. [14]

Hälsö- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. [8]

Fast egendom. Jordbruk med hinäringar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande ang. produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. [12]
Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. [17]
Betänkande med förslag ang. ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. [18]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. [2]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande med förslag ang. varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. [7]
Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. [9]
Betänkande ang. statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala-Gävle järnväg. [13]
Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. [16]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. [5]
Förslag med betänkande rörande det akademiska befördringsväsendet och prokanslerinstitutionen. [10]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ang. konkurs. m. m. [4]